

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Liisgren Haike Lauringson

**NASDAQ BÖRSI POOLT VÄLJA TÖÖTATUD ESG
ARUANDLUSE SOBIVUS VÄIKESTELE JA KESKMISTELE
ETTEVÕTETELE KEKKILÄ-BVB EESTI OÜ NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Õppekava TABB19/02, peeriala majandusarvestus digiajastul

Juhendajad: Tarmo Kadak, PhD;

Erki Usin, E&Y Associate Partner

Tallinn 2022

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on ...9659... sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Liisgren Haike Lauringson.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 193477TABB

Üliõpilase e-posti aadress: llauri@ttu.ee

Juhendaja: Tarmo Kadak, PhD:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaasjuhendaja Erki Usin, E&Y Associate Partner:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE OSA	7
1.1. Finantsaruandluse tutvustus ja ajalugu	7
1.2. ESG aruandlus	9
1.3. Finantsaruandluse tulevikuvaated.....	16
2. UURINGU LÄBIVIIMINE JA ARUANDE KOOSTAMINE	18
2.1. Uuringu valim ja meetodika	18
2.2. Aruande koostamine	19
2.2.1. Keskkonnaga seotud näitajad	19
2.2.2. Ühiskonnaga seotud näitajad	23
2.2.3. Juhtimisega/korporatiivse juhtimisega seotud näitajad	28
3. KOOSTATUD ARUANDE JÄRELDUSED NING ETTEPANEKUD	33
3.1. Järeldused	33
3.2. Ettepanekud	35
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	38
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	40
LISAD	44
Lisa 1. Transkriptsioon	44
Lisa 2. Lihtlitsents	60

LÜHIKOKKUVÕTE

Viimaste aastate muutused finantsaruandluses on seadnud finantsandmete esitamise juurde uued nüansid ning toonud kaasa uued aruandluse liigid. See on pööranud firmade tähelepanu lisaks finantsnumbrite avaldamise ka muudele näitajatele, mis on seotud keskkonna, ühiskonna ja juhtimisstruktuuridega. Investorite ja klientide suunitus on tõestanud, et muud näitajad on igapäevaga muutumas rohkem tähtsamaks ning võivad lõpuks olla investeerimis- ja ostuotsustes määravad.

Bakalaureusetöö uurimisprobleemiks on Nasdaq börsi ESG aruande kirjutamise ettekirjutuse sobivus väikestele ja keskmistele ettevõtetele.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on hinnata Nasdaq börsi ESG aruande kirjutamise ettekirjutuse sobivust väikestele ja keskmistele ettevõtetele Kekkilä-BVB Eesti OÜ ESG aruande koostamise näitel.

Bakalaureusetöö meetodikaks on kvalitatiivne uurimismeetod intervjuu ning tegevusuuring (*action research*), mille käigus koostatakse aruanne ja analüüsitakse ettekirjutust.

Üldised tulemused näitasid, et Nasdaq'i ettekirjutus sellises vormis ei sobi väikestele ja keskmistele ettevõtetele ning on vaja teha mugandusi, et muuta see sobivamaks. Lisaks jäi kõlama üldine arvamus ESG aruandluse kohta, et kui selline aruandlus muutub kohustuslikuks peab arvestama ettevõtte halduskoormuse muutumisega ning pigem peaks seda ühendama juba olemasolevate aruannetega.

Võtmesõnad: ESG, finantsaruandlus, ESG aruanne, raporteerimine

SISSEJUHATUS

Traditsiooniline finantsaruandlus on olnud viimasel ajal suures muutumises. Me oleme liikumas tavalistest range reeglistiku ning numbriliste väärtustega aruannetest nagu bilanss, kasumiaruanne, rahakäibearuanne ja nii edasi, selliste aruannete tähtsuse tõusuni nagu tegevusaruanne ja ESG aruanne.

Nende tähtsus on tõusmas just tänu investorite ja klientide teadlikkuse tõusule, kuna lisaks firma kasumlikkusele on saamas tähtsaks asjaolud nagu firma suhtumine keskkonda, ühiskonda ja firma moraalsed väärtused. Nende põhjal tehtud investeerimis- ja ostuotsused võivad saada määrava tähtsusega faktoriteks ettevõtte käekäigul.

Nagu näha, on tegemist väga uue valdkonnaga. Selle juurutus on hetkel alles toimumas ning uuemad regulatsioonid on alles saabunud (IFSR-i esimene *Exposure draft* avalikustati 31.03.2022). Selle sidumine traditsioonilise aruandlusega saab olema pikk ja raske protsess, kus peab arvestama kõikide firma erisustega alustades ettevõtte suurusest. Üks ESG aruandluse viis on välja töötatud ka Nasdaq börsi poolt ning see on börsi ettevõtetele soovituslik. See saab osaliselt olema ka inspiratsiooniks teistele, kes soovivad sellist aruandlust välja töötada. Kuna börsil on valdvalt siiski suurettevõtted ja kontsernid, seega võib küsimuse alla seada selle sobivus väikestele ja keskmistele ettevõtetele.

Sellest tulenevalt ongi bakalaureusetöö uurimisprobleemiks Nasdaq börsi ESG aruande kirjutamise ettekirjutuse sobivus väikestele ja keskmistele ettevõtetele.

Seetõttu on bakalaureusetöö eesmärgiks hinnata Nasdaq börsi ESG aruande kirjutamise ettekirjutuse sobivust väikestele ja keskmistele ettevõtetele Kekkila-BVB Eesti OÜ ESG aruande koostamise näitel.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Kas Nasdaq börsi poolt välja töötatud aruandluse ettekirjutus sobib väikestele ja keskmistele ettevõtetele?
2. Kas on vajalik teha mugandusi ESG aruandlusele, seoses väikeste ja keskmiste ettevõtetega?
3. Mida peaks tulevikuvaates pidama silmas seadusloome ja aruandluse reglementeerimise suhtes ESG aruande puhul seoses väikeste ja keskmiste ettevõtetega?

Bakalaureusetöös kasutatav metoodika on järgmine. Osaliselt on kasutusel kvalitatiivne uurimismeetod (intervjuud), mille kaudu küsitakse näitajaid seoses Nasdaq'i ESG aruandluse ettekirjutusega. Hilisem osa on tegevusuuring (*action research*), mille käigus koostatakse küsitud andmete põhjal aruanne ning selle läbi analüüsitakse ettekirjutuse sobivust saadud andmetega ning tehakse soovitusi. Intervjuu viiakse läbi firma Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajatega (2 inimest).

Bakalaureusetöö on jagatud kolmeks osaks. Esimene osa on teoreetiline, kus kirjeldatakse finantsaruandluse ajalugu ja hetkel olemasolevaid aruandeid, lisaks ka ESG aruandluse ajalugu ja olemust ning üleüldisi aruandluse tulevikuvaateid. Teises osas antakse ülevaade Kekkilä-BVB Eesti OÜ-st ning kirjeldatakse igat aruande osa ning nende vastuseid seotuna selle osaga, ning kui on võimalik esitatakse ka vastav näitaja. Viimases ehk kolmandas osas tehakse kokkuvõtvad järeldused ja edaspidised ettepanekud seoses ESG aruandlusega. Lisadesse esitatakse ka intervjuu transkriptsioon.

1. TEOREETILINE OSA

1.1. Finantsaruandluse tutvustus ja ajalugu

Finantsaruandluse vajadus kasvas välja raamatupidamisest ja arvepidamisest. Juba ajalooliselt kasutati erinevaid metoodeid, et pidada arvet erinevate niinimetatud tehingute üle. Seda, aga tehti aasta sadu enne kui tekkisid modernsed arvepidamise süsteemid ja ka aruandlused, algselt ühekordsena kuniks tänapäevase deebet-kreedit süsteemi alguseni ehk kahekordse raamatupidamiseni. Modernse raamatupidamise ja ka finantsaruandluse loojaks võib lugeda Veneetsias asunud monka Luca Pacciolit, kelle raamat “Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita“ põhjendas kahekordse süsteemi vajalikkust ning esitles algset bilanssi deebeti ja kreditiiga. Edasi liikus see Euroopa kolonisaatoritega ka Ameerikasse, kus see hakkas edasi arenema. Seal tõi suurte korporatsioonide ilmumine ja raudtee loomine (liikumise hõlbustamine, mis osatigi on isegi tähtsam sest see ühendas kogu Ameerika) vajaduse hakata pidama ülevaadet raamatupidamisest ning tõi esimesed alged aruandluse süsteemi loomiseks, kasutusele tulid finantsaruanded, tootmisaruanded, kuluprognosid- ja aruanded ja paljud muud mõõdikud, mis aitasid firmadel kasumlikult tegeleda. See tõi ka võimaluse teha üleriigilisi investeeringuid (olla ka teadlikumad investeerides) , mis varem oli olnud õnnemäng, sest investeeriti pimesi või pere ja tuttavate firmadesse. Just investorite toomiseks ettevõtte juurde hakati avaldama avalikke finantsaruandeid, mida tehti ka varem, kuid vaid firma siseseks kasutuseks. Loodi esimesed suuremad finantsaruanded nagu bilanss ja kasumiaruanne, nendele lisandusid hiljem ka omakapitali muutuste ja rahavoogude aruanded. Kõik need kokku annavad tänapäeval koondaruande, tuntud kui majandusaastaaruanne, mis on kohustuslik kõikidele eksisteerivatele firmadele tõendamaks riigile, et nad on võimelised maksma makse ja et nende raamatupidamine on toimunud õigusnõuetele vastavalt. (Smith 2021; Peterson 2000)

Õigusnõudeid aruannete koostamiseks on erinevaid, kuid põhilised on U.S. GAAP ja IFRS. U.S. GAAP on Ameerikas välja töötatud süsteem, IFRS on Euroopas töötatud süsteem, nende põhilised erinevused on klassifitseerimises. Samuti on ka igal riigil oma raamatupidamise seadus, Eestis on selleks RTJ. Kuna Eesti on Euroopa Liidu liige, siis RTJ on kooskõlastatud IFRS-iga.

Bilanss on tavaliselt 1 aasta kohta käiv aruanne, mis raporteerib varade jaotumist klassidesse ja nende koguseid rahalises väärtuses. Selle on kaks poolt, aktiva ja passivamis vatsavalt kajastavad firma varud ja varad ehk majanduslik ressurs (IFRS ... 2022, 26) (kaasaarvatud investeeringud, patendid, väärtused ja nii edasi) ning on kohustused nii lühi- kui ka pikaajalised, samuti ka omakapital ning kasum. Selline jaotumine ongi raamatupidamise fundamentaalne baas, millel põhineb kõigi tehingute raporteerimine aruandluses ning on väljendatud valemina aktiva võrdub passivaga ehk varad võrduvad kohustused koos omakapitaliga. Kuna aruanne ei ole objektiivse väärtusega, sest varade väärtus on tavaliselt väljendatud soetatud hinna baasil, kasutataksegi aruannet juhtide ja investorite poolt hetke finantsseisu vaatamiseks ja võrdluseks tulemustega eelmise aasta baasil. (Peterson 2000; White et al. 1998; RPS §18)

Kasumiaruanne on Eestis RTJ-i järgi 2 skeemiga esitatav aruanne, mis väljendab firma puhaskasumit või –kahjumit ühe kindla ajaperioodi kohta (tavaliselt aasta, kuid nagu ka muid aruandeid võib vaadelda kvartali jooksul), mis on tekkinud firma põhitegevuse tulemusena, mis koosneb neljast erinevast niinimetatud tegevusest nagu toote või teenuse müük, tootmise või omandamise kulud, turundus ning administratiivkulud ja muud kliendiga seotud kulud ning äritegevuse finantskulud. See põhineb tulude (varade suurenemine või kohustuste vähenemine) ja kulude (varade vähenemine või kohustuste suurenemine) vastavuse printsiibil, mis selgitab, et tulusid ja kulusid saab vastandada ja kajastada vastas aja perioodis, mil need tehti (IFRS ... 2022, 38). Aruande abil saab osaliselt selgitada varade, kohustuste ja omakapitali muutusi firmas kahe bilansipäeval vahelisel perioodil, lisaks näitab aruanne otseselt tulu omanikele ning selle põhjal saab vaadata, kas on mõttekas maksta välja dividende või investeerida teenitud tulu (Peterson 2000; White et al. 1998; RPS §18)

Kolmandaks aruandeks on omakapitali muutuste aruanne. Aruanne selgitab muutusi ettevõtte aktsiakapitalis, kogutus reservides ja jaotamata kasumis aruande perioodi jooksul ning on seotud ainult omanike tehingutega seoses omakapitaliga. See avaldab, kuidas on muutunud omanike huvi

organisatsiooni vastu läbi jaotamata kasumi või ülejäägi rakendamise järgmisesse perioodi. Aruanne hõlmab endas kasumit või kahjumit, makstud dividende, aktsiate väljalaskmist, ümberhindlust ning ka ülekurssi ehk aaziot ning muid kirjeid, mis on debiteeritud või krediteeritud akumulieeritud muu koondkasumi alla. Samuti hõlmab see ka teistele isikutele ja organisatsioonidele omistatavat mittekontrollivat osalust. (White *et al.* 1998; RPS §20)

Viimane ehk antud hetkel neljas aruanne on ka kõige uuem aruande liik, milles on rahavoogude aruanne. See näitab aruande perioodi jooksul firma tegelikke rahavoogusid. Aruanne aitab samuti seletada muutusi bilansis lisaks kasumiaruandele. Need on jaotatud kolme eri kategooriasse. Esimene on rahavood põhitegevusest, teine on rahavood investeerimistegevusest ning kolmas on rahavood finantseerimistegevusest. Rahavoogude aruande koostamisel on kaks eri meetodit: otsene ja kaudne. Kahe meetodi vahe seisneb põhitegevusest tekkinud rahavoogude kajastamisel (investeerimistegevus ja finantseerimistegevus on kajastatud identselt mõlemas meetodis, kuid nende kajastust loetakse otseseks mõlema puhul). Otsemeetodi puhul põhitegevus kajatakse põhiliste laekumiste ja väljamaksete liigitusel. Kaudsel meetodil, kus summasid korrigeeritakse ka mitterahaliste majandustehingute mõjudega, saldode muutustega ning ka rahavoogudega seotud tulude ja kuludega. (Peterson 2000; White *et al.* 1998)

Nende aruannete juurde on ka laialdasemalt kasutusele võetamas ka ESG aruandlus, millest on ülevaade järgmises alapeatükis.

1.2. ESG aruandlus

Rääkides ESG aruandlusest, peab kõige pealt alustama ESG tähendusest ja ajaloost.

ESG on kolme täheline lühend, mis koosneb sõnadest *environmental*, *social* ja (*corporate*) *governance* (esitähedest e, s ja g). Need kolm sõna viitavad sellistele asjadele nagu keskkonna sõbralikkus, ühiskondlik heaolu ja juhtimine (vahest ka korporatiivne juhtimine/haldamine). Need kõik on tähtsad osad igas ettevõttes, kuid pole alati kõige lihtsamini kajastatavad. Tavalisematest aruannetest nagu bilanss või kasumiaruanne ei kajasta sellised näitajad nagu mida firma teeb keskkonna heaks, kas firma arendab kohalikku eluolu või kuidas on firma korporatiivne juhtimine struktureeritud ning mis osakaal on naistel juhtivatel kohtadel. Küll aga ei ole need vähem tähtsad näitajad nagu brutokasum või raha pangas. Pigem on nende tähtsus just tõusuteel, sest eelkõige

investorite jaoks on aina olulisem see, et firma pole jätkusuutlik ainuüksi edasise tegutsemise osas vaid ka oma olemuselt on head tulevikku igas mõttes toetav ja propageeriv.

Tegelikult ei ole ESG kui kontseptsioon üldse uus ning koguaeg on see olnud seotud investeerimisega. Ajalooliselt on investeerimine põhinenud rahaliselt domineerivatel kriteeriumitel, kuid mitte ainult. Juba 1950. saab tuua näiteid ESG-laadsete investeerimispõhimõtete kohta. Ühtede näidetena võib välja tuua selle, et Ameerika Ühendriikides (kust ka ESG on oma alguse saanud) said 1950. ja 1960. ametiühingud hallata pensionifonde ning läbi selle mõjutada ühiskonda, firma nagu *International Brotherhood of Electrical Workers* (IBEW) investeeris taskukohaste majapidamis- ja elamuprojektide arendusse, samas *United Mine Workers* investeeris tervishoiuasutustesse loomisesse. (Roberts 1958; Gray 1983)

Veel üks hea näide eetilise põhimõtetest investeerimisküsimustes on 1970.a., kus *General Motors*-i juht kutsus üles inimesi mitte investeerima Lõuna-Aafrika ettevõttesse sealse valitseva apartheidi režimi tõttu. Ta lõi tegevusjuhendi, mis kogus tuntuist kui Sullivani põhimõtted (*General Motors*-i juhatuse liige Leon Sullivan), see äratas inimestes tähelepanu ning vähendas märkimisväärselt Ameerika Ühendriikidest tehtavaid investeeringuid Lõuna-Aafrikasse. (Morning ... 2022)

Veelgi enam sai vastutustundlik käitumine firmades hoogu juurde 20. sajandi lõpu poole kui 1988 aastal ilmus kuulsa sotsioloogi ja teoretiku James S. Coleman'i sulest artikkel ajakirjas *American Journal of Sociology* pealkirjaga *Social Capital in the Creation of Human Capital*. See tõi majandusmaailma sisse sotsiaalse kapitali mõiste ja teooria, mille loojaks on James S. Coleman ise. Tema jaoks on sotsiaalne kapital normide, usalduse ja väärtuse kogum, mis ühendab ühiskonda. Ja ühiskonna liikmed peavad jagama seda kapitali olema omavahel kooskõlas ning järgima ühiseid väärtuseid, et ühiskond oleks toimiv. Siit edasi arendatigi välja, et ühiskonna liikmed ei ole ainult inimesed, vaid ka firmad, organisatsioonid ja ettevõtted, miss eksisteerivad meiega samas ühiskonnas ja kultuuriruumis. Seega on ka firmadel oma sotsiaalne kapital ning nad peavad tekitama usaldust tarbijas ja investeerijas. See kutsus inimesi üles rakendama oma jõudu investoritena ning suunama firmasid ja kapitaliturge tegema sotsiaalselt vastutustundlikumaid otsuseid. (Coleman 1988)

Tolle ajani oli vastutustundlikus suunatud peamiselt ühiskondliku heaolu poole, mis tähendab sotsiaalset osa ESG kontseptsioonist. Kliimamuutustega seonduv pool hakkas sinna lisanduma 21. sajandi alguses. 1998. aastal kirjutas John Elkington oma raamatus „Cannibals with Forks: the

Triple Bottom Line of 21st Century Business“, et lisaks firma väärtusele ja ka firma omakapitaliväärtusele peaks tekkima niinimetatud kolmekordne alusrida, mis võtab arvutusse sisse nii finants-, keskkonna- kui ka sotsiaalsed tegurid. Tema oligi esimene, kes tõi mängu keskkonna teguri. Just siis hakkasid ka maailmapangad kasutama ESG laadseid analüüse (näiteks Unibanco Brasiilias) ning pakkuma ESG-l põhinevaid investeerimisteenuseid. Samuti hakati siis enam uurima erinevate näitajate omavahelist seost, Londonis loodi 2002. aastal uurimisrühma The Virtuous Circle, mille ülesandeks oli uurida keskkonna ja sotsiaalsete standardite seost finantstulemustega. (Preqin Academy ... 2022)

Juhtimisaspekti põhjustasid juurdetuleku muutused 21. sajandi alguses. Tolle ajani ei olnud filantroopia ja juhtide käitumine investeerimises tähtsad, kuniks sellele pööras tähelepanu Milton Moskowitz. Tema pööras oma investeerimisanalüüsi keskpunktiks just vastutustundlikkuse juhtimise vaatenurgast, analüüsides juhi suhteid alluvatega ja aktsionäridega. 1998. aastal oli ta kirjutanud koos kaasajakirjaniku Robert Leveringiga artikli „*Fortune 100*“ ajakirjas *Fortune*, kus ta tõi just oma analüüsile põhinedes välja 100 edukamat firmat ning hiljem koostas sellest raamatu, kus ta väitis et üldjuhtimis protseduuride parendamine maksimeerib tootlikkust, tagab tõhususe. 2000. aastate alguses hakkas seda nimekirja saatma suur edu ärimaailmas, mis pani inimesed pöörama tähelepanu just lisaks finantsnäitajatele ka muudele näitajatele, mis on seotud ESG kontseptsiooniga. (Ballou *et al.* 2003)

Esmakordselt mainiti ESG-d, kui iseseisvat terminit, aastal 2005 ÜRO koverentsil läbiviidud uuringus pealkirjaga „*Who Cares Wins*“, kus osalesid investorid, varahaldurid, uurimisanalüütikud, konsultandid, valitsused ja nii edasi, et uurida keskkonna-, sotsiaalsete ja juhtimisväärtuste mõju varahaldusele ja finantsuuringutele. (Holder 2019)

Peale aastat 2005 on tehtud palju uuringuid, mis veel enam kinnitasid ESG komponentide tähtsust. Näiteks avaldasid 2006. aastal Oxfordi ülikooli teadlane Michael Barnett ja New Yorgi ülikooli teadlane Robert Salomon uuringu, kus leidsid, et sotsiaalne vastutus ja finantstulemused on kõverjoonelises seoses. (Barnett, Salomon 2006)

Peale seda on huvi ESG vastu aina kasvanud ning jätkab ka hetkel kasvutrendi, investorid peavad juba praegu ESG analüüsi kohustuslikuks muutumist vältimatuks.

2015. aastal avaldatud aruandes „*Fiduciary Duty in the 21st Century*“ järel dati, et ESG väärtuste osakaal pikaajalistes investeringutes on väga tähtis. Samas tõdeti ka seda, et hoolimata edusammudest on siiki veel palju investoreid, kes ei rakenda ESG analüüsi. Jätkuvalt käib töö selle nimel, et ESG oleks paremini mõistetav ja jälgitav nii regulatsioonide, kui ka muude regulatiivsete dokumentide suhtes. On kehtestatud uusi standardeid ning seaduseid seoses ESG-ga. On loodud erinevaid töögrupe ja agentuure, näiteks *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD), mis arendab teatud tööstusharudes ESG valdkonda. Regulatsioonidest on oluline välja tuua EU's *Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)*. (Holder 2019)

IFRS *Foundation Trustees* lõi 3. novembril 2021 *International Sustainability Standards Board* (ISSB), mis aitab IFRS-i standardeid järgides koostada globaalset juhendit jätkusuutlikkusega seotud teemade kajastamisel investoritele ja teistele kapitaliturgul osalistele. (*International ... 2022*)

ESG on investeerimise kontseptsioonina olnud olemas juba aastaid. Kuid finantsaruandluse maailmas on ESG raporteerimine ja aruandluse pidamine vägagi uus teema. Kuna siiani pole loodud ühtset juhendit ESG aruande loomisele, on erinevatel institutsioonidel sellest eri nägemus. Näiteks algas ISSB töö juba enne selle loomist. 2020. aastal avaldasid IFRS-i sihtasutuse usaldusisikud IFRS-i strateegia läbivaatuse raames konsultatsioonidokumendi, kus nad tegid kindlaks, kas on vaja jätkusuutlikkuse standardeid, ning mis peaks olema IFRS-i töö selles osas ja ulatus. Peale ülevaatusi anti sellele dokumendile tagasisidet, ning tuli välja, et on suur vajadus ülemaailmsete standardite järele ning IFRS-il saab selles olema tähtis roll. Alates sellest ajast ja läbi 2021. aasta töötati selle nimel, et luua uus juhtimisstruktuur koos töögrupi või nõukoguga. 2021. aasta märtsis toodi avalikkuse ette kava, kus täpsustati loodava nõukogu strateegiline suund. 2021. aasta aprillis avaldati tagasiside kogu 2020. aasta tööle ja avaldati kavandi, kus teatati muudatusettepanekud IFRS-i põhikirjale, mis võimaldaksid ISSB loomist, et ISSB omakorda saaks koostada IFRS-i jätkusuutlikkuse standardid. Samal ajal töötati ka nõukogu loomise suunal ning ametlikult teatati ISSB loomine 2021. aasta novembris ÜRO COP26 konverentsil. Samal konverentsil esitati ka parendatud põhikiri ja tagasiside põhikirja muutuste kavandile, see andiski struktuuri ISSB loomiseks IFRS-i all ning tõi välja ka IFRS-i vaate ESG-d puudutavates küsimustes. (*Sustainability ... 2022*)

31. märtsil 2022 tuli ISSB välja esimese dokumendiga standardite suunas. Nad tõid välja kaks esimest standardit: esimene on jätkusuutlikkus (*sustainability*) ja teine on kliimaga seotud

(climate). Mõlemad dokumendid on koostatud *Task Force on Climate-Related Financial Disclosures* (TCFD) soovitusel ja sisaldavad SASB standarditest pärit tööstuspõhiseid avalikustamisnõudeid. (ISSB ... 2022)

ISSB eesmärk on väljastada lõplikud nõuded, mis moodustaksid jätkusuutlikkuse avalikustamise tervikliku globaalse lähtetaseme, mis peaks katma investorite teavevajaduse ettevõtte väärtuse hindamisel. Lisaks teeb ISSB selles osas palju tööd koos teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ning jurisdiktsioonidega, et toetada ülemaailmse baastaseme kaasamist jurisdiktsiooninõuetesse. (*Ibid.*)

Küll on IFRS-i tegutsemist erinevaid ideid ESG raporteerimise osas varemgi avaldatud. Näiteks Euroopa Liidus (siit edaspidi lühend EL) avaldatud direktiiv 2014/95, mis rääkis mitte-finants ja mitmekesisuse informatsiooni avaldamisest ning võimalikust korporatiivse jätkusuutlikkuse raporteerimisest. (La Torre *et al.* 2018). Sellega üritati kooskõlastada korporatiivseid aruandeid jätkusuutlikkuse teemadel baseerudes erinevatele ESG näitajatele, juhul kui selline raporteerimine peaks saama kohustuslikuks (tollel hetkel ja ka praegu on see vabatahtlik, va. avaliku sektori firmadele) (Ştefanescu *et al.* 2021). Eelkõige oli see suunatud siiski korporatiivsele ja grupi tasandile, jättes kõrvale keskmise ja väikese suurusega ettevõtted ja samuti ei olnud see otseselt suunatud raporteerimisjuhiste, vaid pigem informatsioonile, mida peaks kajastama. Just selletõttu sai see direktiiv palju kriitikat, kuna raporteerimist ja kajastamist kasutati sünonüümidenäna, kuigi tegelikult ei ole need samatähenduslikud. Samuti ei ole direktiiv tegelikkuses veel näidanud tulemuslikkust, kuna ei ole nähtud korporatiivsel tasemel läbipaistlikumaks muutumist läbi informatsiooni avalikustamise. Kriitikat on saanud ka oma praktilise kasutuse koha pealt. (La Torre *et al.* 2018)

Samuti on direktiivi eesmärk aruandluse ja raporteerimise integratsioon, ühendamise, seega on arusaadav, et see ei olnud niivõrd suunatud raporteerimisele vaid informatsioonile, mida peaks esitama, kuigi informatsiooni esitamist siiski taheti samastada tavalise finantsaruandluse esitamisega ehk üldjuhul korra aastas. Lisaks on direktiivis välja toodud, et raporteerimiseks võib kasutada erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide väljatöötatud juhendeid. (Ştefanescu *et al.* 2021).

Lisaks IFRS-ile ja EL-ile on veel ka erinevad kapitaliturud ja organisatsioonid oma ESG aruandluse alused väljatöötanud. Samuti on seda teinud ka börsid, hea näide sellest on Nasda börs.

Mais 2019 tegid nad avalikuks oma ESG aruande süsteemi, mis oli asutatud vabatahtliku pilootprojektina 2017. aastal Nasdaq Põhjamaade ja Baltikumi börsidel. 2019. aastal tulnud juhend sisaldas uuemaid kolmandate osapoolte aruandlusmetoodikaid, mis aitavad avaliku ja erasektori ettevõtetel navigeerida ESG andmete avalikustamise arenevates standardites. Samuti on see vabatahtlik initsiatiiv, nagu oli 2017. aasta projekt. Muutused 2019. aasta versioonis koosnesid põhiliselt küsimuste ja näidikute nimekirja vähendamise ja ümber sõnastamise parendamises ning hetkel on juhendi järgi 33 erinevat näidikut kolme teema peale. Sellest on väljakasvanud omamoodi ettevõtluse standard ning ettevõtted, kes on börsil ja koostavad ESG aruandeid, on soositud ka Nasdaq'i enda poolt. Samuti on Nasdaq börsina suunanud palju energiat ja ressursi jätkusuutlikkuse suunas ning see on üks nende endi eesmärkidest ja osa firma missioonist. (Nasdaq ... 2022, *ESG ... 2022*)

Nasdaq börsi aruande struktuur on hetkel järgmine. Teema on jaotatud 3 osasse ehk keskkond, ühiskond ja juhtimine. Iga osas on 10 alapunkti, mille alla käib üks või rohkem küsimust. Keskkonna alapunktid on seotud teemadega nagu kasvuhoonegaaside heitkogused ja nende intensiivsus, energia kasutus ja selle intensiivsus ja erinevad allikad, veekasutus, keskkonnaga seotud toimingud, kliimajärevalve nii tippjuhtkonna kui ka nõukogu poolt ning kliimaga seotud riskide maandamine. Ühiskonna alapunktid on seotud palga erinevustega (sooline erinevus, juhi palk võrreldes töötajatega), töötajate volavus, soolised erinevused ka muudes valdkondades ja üleüldised diskrimineerimisega seotud küsimused, ajutiste töötajate osakaal, vigastused ja tööohutus ning tervishoid, samuti inimõiguste küsimused ning lapstööjõu kasutus ning sunniviisiline töö. Juhtimisega seotud alapunktid käsitlevad teemasid nagu juhatuse mitmekesisus ja sõltumatus ning tasud, samuti kollektiivläbirääkimised ning erinevad käitumiskoodeksid ja eetikat puudutavad küsimused (nii töötajate kui ka tarnijatega seoses), samuti andmete privaatsus, hetkel toimuv aruandlus, muu andmete avalikustamine ning väline tagatis. Samuti on iga punkti juurde toodud põhjendused selle kohta, miks ja kuidas seda mõõdetakse ning miks ja kuidas see avalikustatakse. (*ESG ... 2022*).

Palju on räägitud sellest, et enne ESG raporteerimise ühtse standardi välja töötamist peaks arusaama, miks seda üldse vaja on. Osaliselt on välja pakutud, et motivatsiooniks on ühishagide ja sellega kaasnevate rahaliste väljaminekute riski vältimine ja vähendamine. Teiselt poolt saab välja tuua ka organisatsioonide ja ühiskonna ning kliima lahususe vähendamist ning nende ühendamist teatud sotsiaalsetes küsimustes ning ka uute investorite juurde meelitamist. (Murphy, McGrath 2013). Osaliselt on loodetud tänu sellele saavutada juhtkondade mitmekesisust nii

soolises kui ka vanuselises mõttes, just läbi andmete avalikustamise. (Ismail, Latiff 2019). Investorite jaoks on informatsioon vajalik just hinnangu andmiseks ettevõtte keskkonna- ja sotsiaalsüsteemide mõjule ja ESG allikate tuvastamine, kuid selleks on vaja üldistatud lihtsaid standardeid ning aruandlusviisi. (Etsy, Cort 2020). Samuti saab ESG aruandlust kasutada ettevõtte turuväärtuse hindamisel veelgi sügavamaks uuringuks nii majanduslikult kui ka statistiliselt ilma suurte lisakulutusteta. (Mervelskemper, Streit 2017).

2021. aastal ilmunud raamatus „*Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting*“ on autorid välja toonud mõned enda kogutud erinevate rapoteerimise juhendite põhjal koostatud soovituselised ESG aruandluseks. Raamatus on rõhutatud just ühendamist ja ühtsete standardite loomist ning hinnatud liigset mitmekesisust segadust tekitavaks. Samuti soovivad nad teha aruandlus kohustuslikuks, et koondada standardid ja teha need ühtseks kõikidele. Raamatus on rõhutatud, et siiani on ESG aruandlus suunatud suurtele ja korporatiivsetele ettevõtetele, kuid peaks vaatama ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete vaatenurgast. Kuna nende kontekstis hetkel puuduvad aruandlusressursid, mistõttu on neile ka reeglistikud ja aruandlus hetkel üsnagi lihtsustatud, kuid tulemused antud tasandil on siiski osaliselt võrreldavad. Reeglistikke väljatöötajaid innustatakse vaatama ka seda vaadet, sest sealt võib leida standardiseerimise jaoks vajalikumaid lihtsamaid arvulisi näitajaid, mida saab kasutada igasuguse suurusega ettevõtte puhul. (Etsy, Cort 2020)

Raamatu väitel on suureks rõhuks standardiseerimine ja tsentraliseerimine informatsiooni osas. Finantsüsteemid vajavad selget ja järjekindlat ning algset ja salastatud informatsiooni ning see on üks probleemidest, sest ESG andmed kipuvad olema laia ulatusega ja mitte standardiseeritud, mis muudab nende kasutuskõlblikust. Autorid mõistavad seda, et andmete integratsioon traditsioonilisse finantsaruandlusesse on raske protsess. Autorid rõhuvad ka sellele, et aruandluseks on vajalik eelkõige investorite pool ning näitajad peaksid olema vastavuses jätkusuutliku investori peamiste küsimustega ning kuidas need mõjutavad äri kasvu, tootlikkust ja riski, hõlmates riske kui ka probleemide lahendusi ja kasvuvõimalusi. Samas mõistavad autorid teist ESG poolt ehk informatsiooni poolt. Nimelt on andmetes erinevaid puudujääke, mis muudavad aruandluse koostamise ja standardiseerimise raskemaks. (Etsy, Cort 2020)

Erinevate puudustena on välja toodud (Etsy, Cort 2020):

- Ebajärjekindlad aruandlusraamistikud,
- andmete normaliseerimise ebaõnnestumine,
- andmete valideerimise ja kinnitamise vähesus,

- toetumine staatilistele versus dünaamilistele näitajatele,
- keskendumine pigem minevikku kui tulevikku vaatavatele näitajatele,
- liigne rõhuasetus negatiivsetele mõjudele mitte positiivsetele võimalustele.

Siit on võimalik mõista ühte autorite suurimat kriitikat, mis on standardse metodoloogia puudumine. Kuid kriitika ei ole ainuke osa raamatust. Seal toovad autorid välja ka enda ideed ESG aruandluse osas. Nende peamine soovitus on koostada kolmeastmeline raamistik. Esimene aste määratleks ära kohustusliku komplekti põhinäitajaid keskkonna ja ühiskondlikust vaatenurgast, millel on materiaalsel väärtust järgmisel kümnel aastal kas finantsilisest või sotsiaalsest valdkonnast. Teine aste oleks suunatud aruandlusesse ning oleks valdkonna spetsiifiline, sisaldades näitajaid, mis oleksid kitsastes oludes teemakohased, kuid ei pea olema kohaldatavad kõikidele ettevõtetele kõikides sektoris. Kolmas aste oleks kindel kogum juhtimisega seotud probleeme, mis läheksid kaugemale jätkusuutlikkuse elementidest esimeses kahes astmes ning mille avalikustamine oleks kohustuslik. (Etsy, Cort 2020)

Lisaks on nad välja toonud rida elemente, mida selline struktuur peaks sisaldama ning mis hetkel ka erinevates organisatsioonides on arutluse all (Etsy, Cort 2020):

- Põhinäitajate järjekindlus ja võrreldavus,
- valdkonnapõhised avalikustamised,
- eksisteerivate standardite kasutamine,
- andmete kvaliteet,
- vastutus.

1.3. Finantsaruandluse tulevikuvaated

Finantsaruandluse tulevik on kindlasti väga muutuste rohke ja hetkel isegi ebaselge. Juba praegu on toimunud muutusi lisaks ESG aruandluse ja üleüldiselt jätkusuutlikkuse aruandluse saabumisele. Need on küll valdavalt vabatahtlikud, aga muutumas väga soosituks. Lisaks sellele muutus aastal 2021 kohustuslikuks tegevusaruande auditeerimine, mis on nüüd justkui firma visiitkaardiks, kuna ei ole enam kerge ülevaade, vaid reaalne aruandlus sellest, mida firma on aasta jooksul teinud, milliseid eesmärke seadnud või täitnud ja nii edasi. Hetkel on uuringud liikunud selles suunas, et parendada olemas olevaid aruandeid, et need lisaks valdkonna tundajatele annaksid ka ülejäänud ühiskonnale väärtust juurde, kuid otseselt mitte läbi ESG. 2018. aastal kirjutatud artiklis suunati

rõhk vara õiglasele väärtusele, parem teabe immateriaalse väärtuse kohta, mis on suunatud investoritele ning täpsem teabe riski ja ebakindluse kohta. Samuti tulude juhtimist mõjutavad näitajad. See pakett oleks laialdasem kui tänased aruanded, aga samas sisaldaksid kõigile vajalikumat informatsiooni ning oleksid pigem erapooletud. (Barth 2018)

Juba varasemalt on olnud arvamusi, et integreeritud aruandlus on vastus investorite tahtmiste ja nõudmistele firmade läbipaistvuse koha pealt, tuues kokku rahalised ja mitterahalised näitajad ning kombineerides need sisese ja välise aruandlusega, mille lõppeesmärgid on tõhusus, läbipaistvus ja järjepidevus. Ainult tulemuste vaatlemine pole enam piisav nii aruandluse kui ka laiemalt organisatsiooni järelevaatuse ja juhtimise osas, siin pannakse suur roll raamatupidamisspetsialistidele ja audiitoritele, edasimineku peab toimuma valdkonnas uue kontseptsiooniga kooskõlas. See kõik peab toetama säästva arengu liikumist läbi suurfirmade ja korporatsioonide teabe võrreldavuse ja avalikustamise ning looma pikas perspektiivis väärtust. Samas on kontseptsioon väga uus, ning usutakse, et võtab veel aastaid aega, et see jõuaks saavutada oma eesmärgi ja küpsuse taseme. See on arusaadav, sest uutest kontseptsioonidest arusaamine ja rakendamine võtab aega, kuid kiiremini asjaga kaasas käivad ettevõtted saavad kindlasti konkurentsieelise. (Cozma Ighian 2015)

Uue direktiivi saabumine Euroopas markeeris lisaks uute standardite aruandluse saabumiele ka läbipaistvuse suurendamist teabe asjakohasuse, järjepidevuse ja võrreldavuse koha pealt. Eriti just keskkonda ja ühiskonda puudutavate teabe kohta, et neid mõõta ja vaadata firmade mõju ühiskonnale üldisemalt ning ka juhtida muutusi jätkusuutlikkuma maailma suunas, kombineerides kasumlikkust sotsiaalse heaolu ja keskkonna säilimisega. (Ștefanescu *et al.* 2021).

Saab küsida, kuhu liigub edasi ESG ja jätkusuutlikkuse aruandlus ise. Ka selles osas on rõhk üleüldise säästva arengu suunas, lisaks investoritele määravaks saanud jätkusuutlikkuse näitajate suunas. Eeldatakse raamistike ühinemist, kuigi investorite ja sidusrühmade visioonid erinevad. Samas peetakse ebatõenäoliseks ühe kindla globaalse standardi välja kujunemist ning erinevused eelistustes taanduvad sidusrühmade ja investorite eelistustele ning nende jaoks vajaliku informatsiooni eelistustele raamistike koostamisel. Kindlasti on siin osakaal ka muudel mõjutajatel nagu geopoliitilised pinged ja olukorrad. Küll on ülimalt oluline kohanemine ja areng ning et kollektiive arusaam oleks ikkagi säästva arengu suunas. ESG aruandluse standardite lähendamine ja ühendamine on selge ja suure tähtsusega.

2. UURINGU LÄBIVIIMINE JA ARUANDE KOOSTAMINE

2.1. Uuringu valim ja metoodika

Käesoleva töö eesmärgiks on analüüsida Nasdaq börsi poolt välja töötatud ESG aruandluse vormi sobivust väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetele. Selle jaoks valis autor välja ühe kindla firma, mille näitel sobivust kontrollida. Valimiks osutus ettevõtte Kekkilä-BVB Eesti OÜ, mis kuulub Soome osalusega Neova Gruppi. Nende peamine sissetuleku allikas on tooted ja teenused professionaalsetele taimekasvatajatele, aiapidajatele, maastikukujundajatele ning aiandustooraine ja kasvuturba soovijatele. Peamised tooted ja tegevusalad on erinevad kasvusubstraadid ja nende tootmine, mullad ja nende tootmine ja turbamüük. Turbakaevandamise ja tootmisega tegeleb Neova Grupis teine firma nimega AS Tootsi Turvas. (Kekkilä-BVB ... 2022).

Üks peamisi tingimusi ettevõtte valikul oli ettevõtte suutlikkus oma tootmise valdkonna põhiselt vastata kõikidele küsimustele. Ettevõtte tootmisvaldkond on vägagi seotud kasvava keskkonnasõbralikkuse ja jätkusuutlikkusega, see sai määravaks valimi valikul. Kuna tegemist on kontserni ettevõttega on seal kindlasti palju erinevaid juhiseid ja ka juhtumeid, mis on seotud teiste valdkondadega ESG-st nagu ühiskond ja juhtimine. Lisaks on neil kontserni kuulumise tõttu sealt ülevõetud palju jätkusuutlikkuse ja eetikaga seotud juhiseid. Nende enda pingutused ja muu aruandlus on nii grupi siseselt kui ka väliselt osaliselt juba seotud ESG aruandlusega (küll mitte selle nime all). Neil on töötajaid 20 ringis ning igaastane käive on keskel läbi 20 miljonit eurot aastas. Neid saab lugeda tüüpiliseks väikese ja keskmise suurusega ettevõtteks. (SME ... 2022).

Uuring viidi läbi tegevusuuringuna (*action research*). Tegevusuuring on meetod, kus on samaaegselt tegevus ja uurimine. Tegemist tekkiva protsessiga, mis kujuneb mõistmise kasvades; iteratiivne protsess, mis läheneb toimuva paremaks mõistmiseks. Intervjuu valiti andmekogumise meetodiks autori poolt, sest see võimaldab võrreldes kvantitatiivsega hankida sügavamalt teavet põhjuste kohta, miks ja kuidas midagi tehakse. (Emerald Publishing ... 2022)

Kõigepealt viidi läbi intervjuu 2 Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajaga, kellest esindaja 1 vastas peamiselt keskkonna teemade küsimustele ja esindaja 2 vastas kahe teise valdkonnaga küsimustele. Peale intervjuud edastati autorile veel uurimiseks erinevaid firmasiseseid dokumente seotud ESG küsimustega, et autoril oleks võimalik paremini koostada aruannet ja teha vastavaid analüüse. Saadud andmete põhjal koostas autor aruande ning ettevõtte üldise arvamuse ESG aruandlusest ning selle vajalikkusest. Samuti Nasdaq börsi aruandluse eripäradest ning nende sobivusest väikese ja keskmise suurusega ettevõttele.

Töö edasine struktuur on järgmine. Iga lõik saab olema vastavuses ühe näitajaga Nasdaq'i aruandlusest ning see sisaldab näitajat, Nasdaq'i põhjendust, Kekkilä-BVB Eesti OÜ väljatoodud näitajat kui see on võimalik ning arvamus ja suutlikkus vastata selle küsimusele, samuti ka näitaja vajalikkust Kekkilä-BVB Eesti OÜ põhjal. Näitajad on täpselt sellises järjekorras nagu and on esitatud Nasdaq börsi ESG aruande juhises.

2.2. Aruande koostamine

2.2.1. Keskkonnaga seotud näitajad

Esimene Nasdaq aruandes keskkonnaga seotud näitaja on kasvuhoone gaaside emissioon, mida mõõdetakse CO₂ ekvivalentides. Põhjuseks, miks seda mõõdetakse on seosed kliimamuutuste ja ülemaailmase keskkonna tervise näitajaga. Seda mõõdetakse jälgides tegelikku või hinnangulisi atmosfääriheiteid, mis on tekitatud otsesel või kaudsel energia tarbimisel. Avalikustamise põhjus on iga ettevõtte jälgimine kliima parendamise osas. (ESG ... 2022). Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajate väitel ettevõtte seda ei avalikusta, ega otseselt ei mõõda. Põhjenduseks tõid nad, et ainuke CO₂ emissioon, mis ettevõttel tekib on seotud logistika ja transpordiga. See on seotud tooraine toomisega tehasesse ja valmistoodangu laialiviimiseiga. Ettevõtte on seotud ka veidi turbakaevandamisega ainult kaevantud turba transportimise tõttu, sealt eraldub kasvuhoonegaase siis väga vähe, seega seda ei mõõdata.

I1: *"Seda minu teada Kekkilä poole pealt CO₂ ekvivalentidesse ei mõõdata, kui siis mõõdetakse ainult transpordi CO₂-te, mis on siis transpordikulu. Transpordi käigus, logistika CO₂ jälg. (...)"*

Teine näitaja on heitkoguste intensiivsus, mida mõõdetakse nii, et heitkogused aasta kohta on jagatud erinevate majandusväljunditega nagu tulu, müük, tootmisüksuste arv ja nii edasi. Seda

mõõdetakse, et paremini saada aru suhtest gaaside emisiooni ja majandusliku väärtusega. Kuigi avalikustamise peamiseks põhjuseks on riskijuhtimise indikaator ja majanduslik efektiivsus, (*Ibid.*), Kekkilä-BVB Eesti OÜ-l ei ole võimalik seda näitajat avaldada ning üldiselt oma tegevusvaldkonnast vaadates pidasid nad seda liigseks halduseks.

Kolmas näitaja on otseselt ja kaudselt tarbitud koguenergia hulk. Seda mõõdetakse, et olla läbipaistvamad otsestelt energia kulude ja allikate osas, kuna need mõjutavad ettevõtte tegutsemisvõimet. Näitaja on aastane näitaja megavatt-tundides (MWh) või gigadžaulides (GJ). Ka selle üheks avalikustamise põhjuseks on riskijuhtimise indikaator ja majanduslik efektiivsus. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ-l on see number olemas, kuna nad peavad sarnaseid andmeid esitama aruandluses Keskkonnaametile. Numbrina tõid nad välja, see on kokku 1486 MWh aastas. Selle kommentaarina tõid esindajad välja, et kuna nad niikuinii esitavad neid andmeid Keskkonnaametile, siis nende esitamine veel ühes eraldi aruandes oleks liigne töö, küll aga kui saaks asju ühendada ja ühtse paketina esitada, võiks seda teha kui seadused niimoodi ette näevad. I2: „ (...) *Ma võtsin praegu muidu välja ka, et eelmine aasta me oleme kasutanud 1486 Megavatt-tundi elektrit. Aga ma saan need pärast ka saata juurde ja siis soojust oleme ostnud 867 Megavatt-tundi.*“

Neljas näitaja on seotud kolmanda näitajaga ja selleks on energia intensiivsus, mida mõõdetakse kogu energia hulk jagatuna füüsilise näitajaga nagu töötajate arv või tööhoonete põrandate pindala. See aitab paremini arusaadavaks muuta ressursitarbimist keskkonna jalajälje suhtes. Ka selle üheks avalikustamise põhjuseks on riskijuhtimise indikaator ja majanduslik efektiivsus. (*Ibid.*). Seda saaks Kekkilä-BVB Eesti OÜ puhul välja arvutada ning esitada aastate lõikes ning võrrelda teiste sama valdkonna erinevate ettevõtetega. Kekkilä-BVB Eesti OÜ arvates aruandluse koha pealt sellel näitajal nad erilist mõju läbipaistvuse osas ei näinud ning pidasid seda samuti liigseks tööks.

Viies näitaja on energiaallikate protsent tüübi järgi. Selle jaoks vaadatakse milliseid energiaallikaid firma kasutab ja võrreldakse protsentuaalselt nende hulka kogu hulgast. Seda mõõdetakse samuti nagu ka kolmandat näitajat selleks, et olla läbipaistvamad otsestelt energia kulude ja allikate osas, kuna need mõjutavad ettevõtte tegutsemisvõimet. Avalikustamise taga on vajadus vaadata energia tarbimise allikaid ning võrrelda taastumatute ja taastuvate osakaalu ja vastavalt aastatega võrrelda muutust selles ning teha pikaajalisemaid plaane. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ otseselt eraldi energia allikaid ei mõõda, vaid ainuke koht, kus need kajastuvad on majandusaastaarunne, kus on kulutustest väljatoodud energia kulu ja soojusenergia kulu, seega

otseselt kasutusnumbrid ei kajastu kuskil. Küll aga oskasid nad välja tuua kütuse kasutuse kui seda võiks energiaallikaks lugeda, mis on 192000 tonni aastas, mis kulub tehastes masinate tööks. Samuti arvasid nad, et selle näidustuse avalikustamine ei muudaks nende arust oluliselt midagi.

I1: „*Siis ongi elekter, soojus pluss kütus, mis läheb masinatele.*“

I2: „*Jah ja seda kütust me oleme ostnud eelmise aasta 192000 tonni masinatele*“

Kuues näitaja on seotud veekogustega, tarbitud veekogus ja taaskasutatud veekogus aastas kuupmeetrites (m³). Mõõtmise põhjus on muuta ettevõtteid läbipaistvamaks veetarbimise allikate, hinna ja muu taolise suhtes. Avalikustamise põhjusena on välja toodud riskide valgustamine, mida põhjustavad veevarustuse katkestused ja kulude suurenemine kui puhas mage vesi muutub napimaks. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ hetkel sellist näitajat ei mõõda ega kajasta kuskil. Ühe põhjusena, miks see nii on, tõid esindajad välja, et tehased ei ole osa ühisest veesüsteemist ning nende tarbimine ööpäevas ei ületa 10 m³, seega pole nad kohustatud ka Keskkonnaametile edastama vee tarbimise kohta andmeid ning seoses osalise kaevandamisega on neil taodeldud eriload, kus on veetarbimine ka sätestatud. Kui tarbimine ööpäevas ületaks 10 m³, peaksid nad selle kohta Keskkonnaametile aruandlust esitama. Samuti leidsid nad, et Eestis veevarustuse teema ei ole nii problemaatiline nagu muudes piirkondades. Näidetena tõid nad välja Holland ja Hispaania, kuhu müüvad oma tooteid ning kus veevarustus on suurem probleem.

I1: „*Ja kui tarbimine on väiksem kui 10 m³ ööpäevas, siis pole ka vaja puurkaevule veerikasutusluba ehk pole seda aruandlust vaja teha.*“

Seitsmes näitaja on keskkonnaga seotud toimingud ja operatsioonid. Selle alla kuulub kolm erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Küsimused on järgnevad:

- 1) Kas teie ettevõtte järgib ametlikku keskkonnapoliitikat?
- 2) Kas teie ettevõtte järgib konkreetseid jäätme-, vee-, energia- ja/või ringlussevõtu eeskirju?
- 3) Kas teie ettevõtte kasutab tunnustatud energijuhtimissüsteemi?

Neid mõõdetakse, et luua keskkonna vastutuse standardeid, et mõjutada strateegiate ja standardite kujunemist ja elluviimist. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ vastas esimesele küsimusele eitavalt, neil on üldine jätkusuutlikkuse põhimõtete juhised. Samuti on neil seoses turba töötlemisega saadud ISO sertifikaadid ning nende taotlemine ja lubade hoidmine juba iseenesest nõuab teatud juhiste, eriti Keskkonna ISO järgimist, seega eraldi poliitika/juhiste jaoks pole vajadust. Konkreetsetest eeskirjadest ütlesid esindajad, et firma järgib Eestis kehtivaid seaduseid ning üldiselt head tava. Kolmandale küsimusele vastasid nad samuti eitavalt, öeldes, et oleks võimalus

taodelda energiaga seotud ISO, kuid kuna nende tootmine ei ole nii energiaga seotud, ei näe nad selleks hetkel vajadust.

I1: „*Jah, meil on ettevõtte sisesed juhtpõhimõtted, tänapäeval enam poliitikatest ei räägita. Eesti keeles me kasutame juhtpõhimõtteid. (...) Mhm, see on rohkem sissepoole, kuna meil on erinevaid sertifikaate näiteks RPP (Responsibly produced peat), millele me peame vastama tootmise poolest, mis tooteid tehased tarbivad. (...) Seda me ei kasuta, seda ISO standardit meil ei ole. Meil on olemas keskkonna ISO, tööohutus ja kvaliteet, need kolm on olemas.*“

Kaheksas näitaja on seotud kliimajärevalve organite ja võimaliku juhatuse seostega. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie direktorite nõukogu jälgib ja/või juhib kliimaga seotud riske. Sellele saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse, et suurendada teadlikkust ja arusaamu kliimaga seotud riskidest ja tulevikus võimaldada riskijuhtimist ja strateegilisemat planeerimist. (*Ibid.*). Selle küsimuse vastuse arutelu Kekkila-BVB Eesti OÜ esindajate poolt tõi välja ühe põneva punkti, mida peaks just silmas pidama seoses ESG aruandluse suunitlusega väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele. Nimelt ei ole ettevõttel eraldi nõukogu ega tippjuhtkonda, vaid on üks juhatuse liikmed lisaks juhatuse liikme kohale seotud ka muude asjadega ning nendest keegi pole juhatuse liikme lepinguga tööl, vaid tavalise töövõtu lepinguga. Nad pakkusid, et ka paljudel teistel sarnase suurusega ettevõtetel on samamoodi, seega see küsimus nende puhul jääks vastuseta. Küll aga mainisid nad, et järgivad kontserni ettekirjutusi ning jätkusuutlikkuse juhiseid selles osas.

I2: „*Meil on nii, et kuna on OÜ, siis meil on ainult juhatuse. Pole eraldi juhtkonda ega nõukogu ja juhatuse on nagu kõik võrdsed, kõik liikmed on võrdsed, seal pole, et ainult ühel on allkirjaõigus või niimoodi. Kõik on võrdsed ja kliimaga seotud riske ja kliimaga seotud teemat, seda jälgitakse nii palju kui kontsernist alla tuleb ja nende põhimõtted on.*“

I1: „*Meil on jätkusuutlikkuse aruanne, mida me teeme iga aasta. Ja muid asju veel.*“

Üheksas näitaja on täpselt sama mis kaheksas, kuid küsimus on fokuseeritud tippjuhtkonnale. Küsimusele, kas teie tippjuhtkond jälgib ja/või juhib kliimaga seotud riske, saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse samadel põhjustel nagu eelmist küsimust ehk et suurendada teadlikkust ja arusaamu kliimaga seotud riskidest ja tulevikus võimaldada riskijuhtimist ja strateegilisemat planeerimist. (*Ibid.*). Küsimuse vastus jäi samaks nagu punktis kaheksa. Kuna juhtkond on väike ja eraldatud pole tippjuhtkonda ja nõukogu on sellele raske vastata ning niikuinii jälgitakse kontserni poolt etteantud juhiseid.

Kümnes näitaja nagu kaheksas ja üheksas on seotud kliimajäreilvalve organite ja võimaliku juhatuse seostega. Küll aga on küsimus erinev, selle punkti all kajastatakse kliimaga seotud infrastruktuuri, vastupidavuse ja tootearendusse igal aastal, üldiselt investeeritud kogusummas aasta peale dollarites. Seda mõõdetakse, et näidata kuidas ajajooksul kliimaga seotud riskid ja investeeringud mõjutavad ärilisi võimalusi. See punkt ongi avalikustamise poolest eelkõige suunatud investoritele, et suurendada juurdepääsu kapitalile ja näidata, et saadud rahaga on käitunud vastutustundlikult. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ sellele küsimusele ei osanud vastata, sest igaaastaselt selliseid investeeringuid ei tehta, vaid järkjärgult juurutatakse juhiseid ning suurem investeering jääb 2020. aastasse, kui vahetati välja kogu tootmistehnika, eelkõige seadmete vanuse tuttu, kuid uuemad seadmed on ka kindlasti keskkonna sõbralikumad.

2.2.2. Ühiskonnaga seotud näitajad

Ühiskonnaga seotud näitajatest esimene on tegevjuhi palgamäär, mida mõõdetakse suhtena tegevjuhi kogutasu suhe täistööajaga töötajate keskmisesse töötasusse ekvivalenti, mis on tavaliselt väljendatud numbrina 1. Lisaks küsitakse ka, kas see mõõdik on esitatud regulatiivsetes dokumentides, millele vastatakse kas jah või ei. Seda mõõdetakse, et vaadata kuidas on suhe tegevjuhi palga ja ettevõtte üldiste kulude vahel ning teha vastavaid hinnanguid ja võrrelda tegevjuhi rolli teiste töötajatega. Selle avalikustamine on seotud peamiselt investoritega, et nad saaksid hinnata mõjusid ja vaadata palgalõhet ning selle seoseid tootlikkuse, käive, kasumi ja tuluga. (*ESG ... 2022*). Kuna Kekkilä-BVB Eesti OÜ-l ei ole otsest tegevjuhti, siis sellele küsimusele nad vastata ei saanud. Kuna kõik juhtkonna liikmed tegelevad lisaks juhtorganismisele ka muu tööga, siis keegi neist ei ole ainult juhtimisega tegelev isik. Lisaks mainisid nad, et ettevõttes saavad tegelikud kõik suhteliselt võrdset palka, vähemalt Eestis ja palgalõhe nimepoolest juhtidel ei erine töötajatest, kes töötavad tehastes ja rabades. Küll aga töid esindajad välja, et majandusaastaaruandes esitatud number juhtide tasu kohta on aasta peale 70833 ja kui see jagada kuu peale on see 5903 ning see on kokku kahe Eesti juhatuse liikme peale ning mainiti ka, et nende palganumber on suhteliselt võrdne (*Majandusaasta aruanne 2021*). Seega otseselt ei saa suhet väljendada.

Teine näitaja on seotud soolise palgasuhtega, kus võrreldakse meeste ja naiste mediaankoguhüvitist suhtarvuna. Seda mõõdetakse, et näidata ettevõttesisest soolist palgalõhet ja selle mõju. Selle avalikustamine on seotud õigusaktidega, et võrdväärse töö eest saadaks võrdset tasu ja vägagi aina aktuaalsemaks muutuvat teemat meeste ja naiste vahelisest ebavõrdsusest

avalikkuse ette tuua. (*Ibid.*). Hiljem edastatud andmetes Kekkilä-BVB Eesti OÜ poolt oli kirjas, et meeste keskmine brutopalk ühes kuus on 2484 ja naiste keskmine brutopalk kuus on 1912, seega suhtarvuna esitatuna oleks näitaja $^{2848}/_{1912}$ ehk $1^{143}/_{478}$ (Statistikaameti ... 2021).

Kolmas näitaja on töötajate voolavus. Selle alla kuulub kolm erinevat protsentides arvestatavat näitajat, mida firma saab protsentuaalselt esitada ning võrrelda kogukäibena või tööliikide kaupa. Küsimused on järgnevad:

- 1) Protsent: aastane muutus täistööajaga töötajate puhul
- 2) Protsent: osalise tööajaga töötajate aastane muutus
- 3) Protsent: töövõtjate ja/või konsultantide aastane muutus

Seda mõõdetakse, et anda ülevaade, kuidas organisatsioonist lahkuvad töötajad mõjutavad ressursside jaotamist, eelarvestamist, planeerimist ja tootlikkust. Seda avalikustatakse, et näidata, kas organisatsiooni struktuur vajab muutusi, sest kõrge voolavus viitab ebakindlusele ja rahulolematusele. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ vastas, et neil on kõik töötajad täistööajaga ning üldiselt on inimeste arv olnud stabiilselt 24 või 25 (Töötajate tabel 2020). Küll aga on nad aegajalt võtnud hooajalisusest tulenevalt lepingule hooajatöötaja müügi edendamiseks, kes on olnud osalise tööajaga, kuid iga aasta nad seda ei tee. Lisaks oli 2021. aasta seisuga tööl 22 aktiivset töötajat ja 1 mitteaktiivne töötaja (lapsehoolduspuhkusel), numbri muutus tulenes 2020. aastal tehtud suurtest investeeringutest seadmetesse (Töötajate tabel 2021). Ja alltöövõtjaid on ka 20. Samuti arvasid nad, et selline statistika on rohkem Statistikaameti töö, kuna selliseks analüüsiks vaja minevaid andmed edastatakse niikuinii Statistikaametile. Samuti ei ole firmasiseselt töövõtjad ega konsultante, vaid tööandjad on Soomest kontserni poolt ning konsultatsiooni teenust ostavad nad sisse ning nimetavaid neid koostöö partneriteks.

Neljas näitaja on sooline mitmekesisus. Selle alla kuulub kolm erinevat protsentides arvestatavat näitajat, mida firma saab protsentuaalselt esitada ning võrrelda organisatsiooniliste tasandite kaupa. Küsimused on järgnevad:

- 1) Protsent: Meeste ja naiste töötajate koguarv ettevõttes
- 2) Protsent: meeste ja naiste alg- ja kesktaseme ametikohad
- 3) Protsent: meeste ja naiste kõrgemad ja juhtivad ametikohad

Seda mõõdetakse, et suurendada mitmekesisust ja suurendada innovatiivsust ja erinevaid vaateid probleemidele. Seda avalikustatakse, et näidata organisatsiooni jõupingutusi maailmas ebavõrdsuse vähendamiseks. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ tõi välja, et tehase töötajad ja niinimetatud *bluecollars* on nende ettevõttes 100% mehed, kontori töölised on rohkem

naisterahvad, samuti ka spetsialistid on rohkem naisterahvad. Kõrgemaks ametikohaks oskasid nad välja tuua ainult juhatust, kus jagunemine on üks naisterahvas ja kaks meesterahvast. Küll aga on juhatuses kaks Eesti kodanikku ja üks Soome kodanik, ning Eesti kodanikud ongi üks meesterahvas ja üks naisterahvas, seega Eesti poolelt vaadatuna on asi üpriski võrdne. Üleüldiselt ongi jaotumine tehasetöölised ja tehasespetsialistid ning kontoritöötajad. Üheksa tehasetöölise on kõik mehed. Ülejäänud muud *whitecollar* töötjad on seitse naist ja kuus meest, seal hulgas spetsialistid, kontoritöötajad juhatuse liikmed, kes on eestlased ja üks logistika manager. (Personali abitabel 2021)

Viies näitaja on ajutiste töötajate suhe. Selle alla kuulub kaks erinevat protsentsid arvestatavat näitajat, mida firma saab protsentuaalselt esitada ning võrrelda organisatsiooniliste tasandite kaupa. Küsimused on järgnevad:

- 1) Protsent: osalise töötajaga töötajate koguarv ettevõttes
- 2) Protsent: Töövõtjate ja/või konsultantide kogu ettevõtte töötajate arv

Seda mõõdetakse, et anda ülevaadet inimkapitali strateegiast ja tööhõive struktuuridest juhtimise vaatenurgast. See avalikustatakse, et näidata kuidas ettevõtte struktureerib oma inimressursse ning tööjõu jaotumist tööhõive tüübi järgi. (*Ibid.*). Nagu eelnevalt kirjutati, ei ole kumbki Kekkilä-BVB Eesti OÜ puhul arvestatav, sest osalise töötajaga inimesi on neil kas 1 või ei olegi vastavalt hooajalisuse nõudlusele ning konsultandid on üldiselt firma välised ja partnerite kaudu saadud.

I2: „Meil on kõik töötajad täiskohaga ja osaline on ainult hooajatöötaja, ta on pigem isegi lepinguline töötaja, et kokku on lepitud palju ta tunde teeb. Töövõtjaid meil ei ole, konsultante me kasutame mitte otseselt konsultante, vaid nagu partnerfirmad, koostööpartnerid, näiteks meil on üks firma, mis aitab tegeleda ISO sertifikaatide asjadega. Ja sellised osalise töötajaga seotud küsimused üldse ma siin vaatasin, meiega sama suurustes firmades Eestis pole levinud, aga Hollandis on see näiteks väga levinud. Eriti kuna meil ka paljud katavad eri valdkondi, et ei ole teatud tunnid teatud asjad, kõik teevad kõike.“

Kuues näitaja on mittediskrimineerimine. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie ettevõtte järgib seksuaalse ahistamise ja/või mittediskrimineerimise poliitikat ning sellele saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse, et samuti anda aimu inimkapitali strateegiast ning näidata kuidas on kaitstud tööhõive klassid. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajad vastasid, et neil kehtib kontserniülene dokument *Code of Conduct* (edaspidi CoC), kus on kajastatud kõik sellised teemad. Alustades diskrimineerimisest, ahistamisest,

töökiusamisest kuni vaimse terviseni. Kontsernis võetakse seda väga tõsiselt ning personali küsitlustes on sellised teemad alati kohustuslikud vastata.

I1: *„Meil on see Code of Conduct.“*

I2: *„Ja noo ahistamine ja diskrimineerimine see on nendes personaliküsitlustes on alati kohustuslik küsimus, kas oled märganud ja/või sind ennast. See on alati ka väga kõrge tähelepanu all.“*

Seitsmes näitaja on vigastuste määr, kus võrreldakse vigastusjuhtumite sagedust kogu tööjõu ajaga ning saadud number esitatakse protsendina. Seda mõõdetakse, et vaadata, mis on töötajate moraali ja tootlikkuse suundumus. Seda avalikustatakse, kuna see on organisatsiooni vastutuse põhinäitaja ning võib mõjutada investeeringuid ning tegevuslubasid. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajad ütlesid, et neil juhtub õnnetusi tehastes ikka ja nende jälgimine on väga suure tähelepanu all. Nad teevad palju tööd selle nimel, et õnnetuste ja üldiselt töökeskkonna kohta oleks informatsioon väga läbipaistev ning asjadest teatamine on tehtud väga lihtsaks. Küll aga tõid nad välja, et vähemalt vastavalt teatud taustale on siin inimestel olnud raske õppida juhtumitest teatama, sest seda peetakse kaebamiseks ning on negatiivse tooniga, mida see tegelikult ei tohiks olla. Seega juurutus on olnud raske protsess. Nad ütlesid, et 20 töötaja ja umbes 20 alltöövõtja peale kokku on erinevatest tööohutuse ja töökeskkonnaga seotud tehtud märkusi laekunud aasta peale kuskil 100 (Töötajate tabel 2021). Samuti mainisid nad, et neil pole olnud Eestis viimased 10 aastat ühtegi tööõnnetust ning seda teemat võtavad nad väga tõsiselt.

I2: *„Ja Neova grupis üldiselt on see väga tugevalt arendatud, et tehastes on QR koodid uste ja seinte peal ja saab sellega sisse minna ja kohe tähelepaneku ära täita ja see on avalik ja nähtav kõigile kuniks vastav vastutaja selle ära lahendab. (...) Ja nad teevadki, eelmine aasta see statistika oli 21 töötajat ja sama palju alltöövõtjaid, 100 tähelepanekut tehti kuskil.“*

I1: *„Ja õnnetusi ikka juhtub, kontsern ja grupp on suur, et peab tunnistama on vigasid ja õppima neist, et Eestis oli meil ka raske seda juurutada, et Kekkilä poole pealt on hea, et märgatakse ja tehakse tähelepanekuid, kõik teevad. Oluline ongi see, et tootmises töötav inimene teeks neid tähelepanekuid.“*

Kaheksas näitaja on ülemaailmne tervisehoid ja ohtutus. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie ettevõtte järgib töötervishoiu ja/või ülemaailmset tervise- ja ohutuspoliitikat ning sellele saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse, et näidata milline on firma suhtumine tervise- ja ohutuskultuuri ning kas töötajad on ka teadlikud sellistest põhimõtetest. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja

hindamisega. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajad ütlesid, et nad järgivad Eesti seadusandlust ja kontserni põhimõtteid. Samuti on neil ISO vastav sertifikaat taodelnud, mis sisaldab endas teatud nõuete täitmist. Samuti teevad nad firmasiseselt selle kohta aruandlust.

I1: „(...) *Meil on olemas keskkonna ISO, tööohutus ja kvaliteet, need kolm on olemas.*“

Üheksas näitaja on laps- ja sunnitöö. Selle alla kuulub kaks erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Küsimused on järgnevad:

1) Kas teie ettevõtte järgib laste- ja/või sunnitöö poliitikat?

2) Kui jah, siis kas teie laste- ja/või sunnitööpoliitika hõlmab ka tarnijaid ja müüjaid?

Seda mõõdetakse, et näidata sotsiaalset vastutustundlikust ja vastavate juhiste ja poliitika olemasolu ja tõhusust. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ-l pole see küsimus probleemiks, kuna kogu nende tooraine tuleb Euroopa siseselt ning seega kehtivad kõigele EL-i seadused ja nõuded. Samuti ütlesid nad, et kõiki tarnijaid nad ei kontrolli, aga otsesed alltöövõtjad on kohustatud läbima ja allkirjastama CoC-ga seotud koolituse ning lepingu. Nad ütlesid, et ka suurtel ettevõtetel on see liigne ressursi raiskamine, kuna lapstööjõust üldiselt ei räägita ja leidmiseks ning tõendamiseks peab tegema väga suurt detektiivitööd.

I2: „*Jah meil on see. Ja see Code of Conduct on selline, millele peavad allkirjutama alltöövõtjad. Iga tarnija ja iga lüli mitte, aga need kes tehases on alltöövõtjad ja rabas ka, nemad on kõik selle allkirjastanud.*“

I1: „*Jah selline teadlikkuse tõstmine, ja me ei saa ka kontrollida kõiki oma alltöövõtjaid ja tarnijaid. Ja kui osad on ka väljaspool Euroopat, kus see lapstööjõud pole nii suur probleem, ega nemad ju ei ütle ja tuleb lihtsalt usaldada, neid kontrollida ei saa. Lisaks meil pole sellist ressursi, et uurida. Ilmselgelt seda ei tehta ametlikult, peab ikka detektiiv olema, et seda leida ja siis tõestada.*“

Viimane ehk kümnes näitaja selles kategoorias on inimõigused. Selle alla kuulub kaks erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Küsimused on järgnevad:

1) Kas teie ettevõtte järgib inimõiguste poliitikat?

2) Kui jah, siis kas teie inimõiguste poliitika hõlmab ka tarnijaid ja müüjaid?

Seda mõõdetakse, et näidata suhtumist inimkapitali, sest parem poliitika toob kaasa suurema tootlikkuse ja parema kapitali dünaamika. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide

juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Vastus sellele küsimusele Kekkilä-BVB Eesti OÜ poolt sarnanaes eelmise punktiga, et pole väga suur probleem ja see on kaetud CoC-s ning kõiki tarnijaid nad ei kontrolli, aga alltöövõtjad on kohustatud järgima.

I2: „*Jah meil on see. Ja see Code of Conduct on selline, millele peavad allakirjutama alltöövõtjad. Iga tarnija ja iga lüli mitte, aga need kes tehases on alltöövõtjad ja rabas ka, nemad on kõik selle allkirjastanud.*“

2.2.3. Juhtimisega/korporatiivse juhtimisega seotud näitajad

Esimene näitaja juhtimisega seotud näitajatest on juhatuse mitmekesisus. Selle alla kuulub kaks erinevat protsentides arvestatavat näitajat, mida firma saab protsentuaalselt esitada. Küsimused on järgnevad:

1) Protsent: naiste kohtade arv juhatuses kokku (võrreldes meestega)

2) Protsent: naiste poolt hõivatud komisjonide esimehed (võrreldes meestega)

Seda mõõdetakse, et tugevdada tulemusi ja juhatuse tõhusust vastavalt, et oleks arvamuste mitmekesisus. Seda avalikustatakse, et näidata organisatsiooni jõupingutusi ajaga kaasainemises ning samuti nende suhtumist soolisesse võrdsusse. (*ESG ... 2022*). Nagu ka varasemalt kirjutatud, Kekkilä-BVB Eesti OÜ puhul ei ole eraldi juhatust ja nõukogu, on ainult juhatuse. Kus jagunemine on üks naisterahvas ja kaks meesterahvast. Küll aga on juhatuses kaks Eesti kodanikku ja üks Soome kodanik ning Eesti kodanikud ongi üks meesterahvas ja üks naisterahvas, seega Eesti poolelt vaadatuna on asi üprisiski võrdne.

I2: „*(...)Meil otseselt tegevjuhti nii või naa ei ole, aga saan saata juhatuse liikmete kogupalga. Ja no meil on see, et Kekkilä on nii väike, et seda suurt struktuuri oleks, et oleks eraldi juhtkond, kes ainult suure juhtimisega tegeleb ja siis nõukogu ja allapoole liikumine. Kõik tegelevad paljude asjadega, mis on. Ei ole ainult suur strateegiline juht ja muuga ei tegelegi. Ja eks see ole enamuse väikeettevõtete niimoodi, et juht tegeleb kõigega.*“

Teine näitaja on juhatuse sõltumatus. Selle alla kuulub üks küsimus - kas ettevõtte keelab tegevjuhil juhatuse esimehena töötada, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Samuti kuulub selle alla üks protsentuaalselt arvestatav näitaja, mis on sõltumatute liikmete arv juhatuses võrrelduna kogu juhatuse liikmetega, mida firma saab esitada. Seda mõõdetakse, et näidata sõltumatuid osapooli ja muuta firma läbipaistvamaks. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimisega ja hindamisega. (*Ibid.*). Esimesele küsimusele on Kekkilä-BVB Eesti OÜ poolt vastus ei, sest kõik juhatuse liikmed on

tööl tavalepingutega ning tegelevad lisaks juhtimisele ka muude asjadega. Samuti puuduvad ka sõltumatud liikmed. Avaldati ka arvamust, et väikeste- ja keskmiste ettevõtete puhul on see pigem tavalisem, seega sellist asja ei pea kajastama.

I2: „Meil seda ka ei saa arvestada, kõik liikmed on ikkagi seotud ettevõttega. Ja meil tegelt keegi ei tööta juhatuseliikmelepinguga, kõik töötavad tavalise töövõtulepinguga.“

Kolmas näitaja on stimuleeritud tasu. Selle alla kuulub üks küsimus - kas juhte motiveeritakse ametlikult jätkusuutlikkuse nimel tegutsema ning selle saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse, et näidata tõsidust ja valmisolekut tegeleda jätkusuutlikkusega. Seda avalikustatakse, et näidata võtmeisikutele nagu investorid, kuidas selle probleemiga tegeletakse. (*Ibid.*). Kekkila-BVB Eesti OÜ vastus oli, et eraldi motiveerimist ei ole. Kuid siiski üldine põhimõte on, et kui klientidel on hea, on ka ettevõttel hea ja kui kliendid on jätkusuutlikuma tootmise poolt, on firma kohustus sellega tegelema, muidu lihtsalt kaoks kliendibaas.

I1: „Motivatsioon on ikkagi see. Et kui ettevõttel läheb hästi, läheb juhtidel ja töötajatel ka hästi. Ja kui ettevõtte on jätkusuutlik ja järgib keskkonna nõudeid ja juhtpõhimõtteid, siis läheb kõigil hästi, see on kõigile motivatsiooniks. Ma ei kujuta ette, mis veel motiveeriks, see peaks iseenesest juba motiveerima.“

Neljas näitaja on seotud kollektiivlepingutega, kus võrreldakse kollektiivlepingutega töötavaid töötajaid kogu töötajate arvuga ning number esitatakse protsentuaalselt. Seda mõõdetakse, et hõlbustada kohalikku reageerimist globaliseerunud majandusele. See on jätkusuutliku kasvu aluseks ja on mõeldud selleks, et kindlustada investeringutasuvus. Seda avalikustatakse, et näidata võtmeisikutele nagu investorid, kuidas selle probleemiga tegeletakse. (*Ibid.*). Kekkila-BVB Eesti OÜ ütles, et neil pole kollektiivlepinguid, Eestis vähemalt mitte, aga Soome ja Rootsi harudes osaliselt on. Samuti tuli välja arvamus, et see ei ole väikeste ja keskmiste ettevõtete puhul Eestis vähet levinud asi ning seega ei peaks seda küsima ja aruandluses kajastama.

I2: „Kollektiivlepingutega ei ole meil üldse kedagi, see on rohkem teema Soomes ja Rootsis. Meie valdkond ka ei ole seotud kollektiivlepingutega Eestis ka.“

Viies näitaja on tarnijate kinnistamine käitumiskoodeksiga. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie müüjad või tarnijad on kohustatud järgima käitumiskoodeksit, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Samuti kuulub selle alla üks protsentuaalselt arvestatav näitaja, mitu protsenti moodustab dokumendi kinnitanud

tarnijate arv kogu tarnijate arvust. Seda mõõdetakse, et näidata kuidas firma juhib kogu tarneahelat ning koondada laiemalt üldsuse huvi selle valdkonna vastu. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Nagu ka varasemalt mainitud, siis Kekkilä-BVB Eesti OÜ ei kontrolli kõiki tarnijaid, kuid alltöövõtjad peavad järgima nende CoC-d.

I2: „*Jah meil on see. Ja see Code of Conduct on selline, millele peavad allkirjutama alltöövõtjad. Iga tarnija ja iga lüli mitte, aga need kes tehases on alltöövõtjad ja rabas ka, nemad on kõik selle allkirjastanud.*“

Kuues näitaja on eetika ja korrupsioonivastane võitlus. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie ettevõtte järgib eetikapoliitikat ja/või korrupsioonivastast poliitikat, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Samuti kuulub selle alla üks protsentuaalselt arvestatav näitaja, mis on protsent töötajatest, kes on ametlikult kinnitanud oma vastavust poliitikale. Seda mõõdetakse, et näidata organisatsiooni pühendumist eetilisele käitumisele ning väärtusi, samuti näidata kui väiksed on trahvi riskid rahaliselt. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ ütles, et eraldi sellised dokumente pole, kuid kõik kajastub nende CoC juhistes ning osa sellest on ka kursuse läbimine ja töölepingus alla kirjutamine, et nad nõustuvad CoC juhiste täitmisega. Eraldi korrupsiooni dokumendi jaoks nad vajadust ei näinud.

I2: „*Ma ütleks, et eetika on kindlasti Code of Conduct, et kõik peavad selle läbima ja kinnitama, ma usun, et see korrupsioon käib sealt ka läbi aga mitte nii suurelt, põhiliselt selline, et ei tohi kingitusi vastu võtta, see on selline väga baas. Ah ja eesti keeles me kasutame tegevusjuhendit.*“

Seitsmes näitaja on andmete privaatsus. Selle alla kuulub kaks erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes.

Küsimused on järgnevad:

- 1) Kas teie ettevõtte järgib andmete privaatsuspoliitikat?
- 2) Kas teie ettevõtte on astunud samme GDPR-i reeglite järgimiseks?

Seda mõõdetakse, et näidata kuidas firma on kaasavläinud digitaalse majandamisega, andmete privaatsuse, kaitse ja haldamisega. Selle avalikustamine on seotud ettevõtte riskide juhtimise ja hindamisega. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ esindajad ütlesid, et kuna ettevõtte tegutseb Euroopa Liidus, on EL-i nõuded kohustuslikud, samuti ka GDPR-i järgimine. Samme selleks astuti juba siis, kui seadus muutuks kehtivaks ehk 2018. aastal ning sellest peale on kõik olnud uute seadustega kooskõlas. Nad leidsid ka, et sellist küsimust tuleks küsida siis ainult aruande

esmakordsel esitamisel, sest kui järgitakse ja sammud on asunud on kõik tehtud ja EL siseselt rohkem midagi teha pole.

I2: „*GDPR on samuti kõikidele töötajatele kohustuslik ja kõik andmetöötlus käib selle järgi ning kursus on kohustuslik.*“

Kaheksas näitaja on ESG aruandlus. Selle alla kuulub kaks erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Küsimused on järgnevad:

- 1) Kas teie ettevõtte avaldab jätkusuutlikkuse aruande?
- 2) Kas teie regulatiivsetes dokumentides sisalduvad jätkusuutlikkuse andmed?

Seda mõõdetakse, et näidata juba olemasolevate ESG andmete kajastamist ka muudes regulatiivsetes dokumentides. Seda avalikustatakse, et suurendada juurdepääsu juba olemasolevatele ESG teemat puudutavatele andmetele ning lisaks on paljud investorid hakanud eelistama traditsioonilisele finantsteabele ka ESG näitajaid ning sooviksid, et see oleks osa tavaliselt finantsaruandlusest. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ-s avaldatakse kontserni siseselt turba tootmise ja toodetega seonduvat jätkusuutlikkuse aruannet, mis on kättesaadav ka avalikkusele. Lisaks esitavad nad andmeid igaaastaselt Keskkonnaametile. Jätkusuutlikkuse andmed on seotud põhiliselt nendega ja ka ISO sertifikaatidega ning nende taotlemise ja järelvalvega.

I2: „*Ei esita, ainult see mida Keskkonnaameti aruandlus nõuab, aga see pole päris jätkusuutlikkus ja muid asju me ei esita.*“

Üheksas näitaja on avalikustamise tavad. Selle alla kuulub kolm erinevat küsimust, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Küsimused on järgnevad:

- 1) Kas teie ettevõtte esitab jätkusuutlikkuse aruandlusraamistikele jätkusuutlikkuse andmeid?
- 2) Kas teie ettevõtte keskendub konkreetsetele ÜRO säästva arengu eesmärkidele (SDG)?
- 3) Kas teie ettevõtte seab eesmärgid ja annab aru ÜRO säästva arengu eesmärkide täitmisest?

Seda mõõdetakse, et illustreerida ettevõtte ajalugu jätkusuutlikkuse aruandluse raamistikes. Seda avalikustatakse, et oleks suurem ja läbipaistvam ligipääs andmetele, eriti on see mõeldud investoritele. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ ütles, et eraldi nad ÜRO eesmäärke ei jälgi, ega ei sea.

Nad juhinduvad rohkem Euroopa Liidu poolt seatud eesmärkidest vastavalt valdkonnale ja ka kontserni sisestest eesmärkidest, mis on väga seotud jätkusuutlikkusega.

I2: *„Ei keskendu, meil on ainult kontsernis seatud eesmärgid, aga ma pole kindel kui seotud need on ÜRO omadega, ma väga ei usu et on.“*

Viimane ehk kümnes näitaja on väline tagatis. Selle alla kuulub üks küsimus - kas teie jätkusuutlikkuse avalikustamise on taganud või kinnitanud kolmas osapool, millele firma saab vastata kas jah või ei ning avaldada ametlikele dokumentidele viitavad lingid ESG aruandes. Seda mõõdetakse, et näidata ettevõtte poolt avaldatud andmete usaldusväärtust erinevates kanalites. Seda avalikustatakse, et aidata investoritel määrata investeerimisväärsed ettevõtteid läbi ESG andmete. (*Ibid.*). Kekkilä-BVB Eesti OÜ ütles, et eelkõige nende jätkusuutlikkust ja Keskkonnaametile esitatavate keskkonda puudutavaid andmeid ei kinnita keegi kolmas sõltumatu osapool.

I2: *„Kuna me sellised andmeid ka niimoodi avalikult ei tee, siis ei kinnita ja nagu ka enne mainitud, siis struktuuri poolest meil pole sõltumatuid isikuid.“*

3. KOOSTATUD ARUANDE JÄRELDUSED NING ETTEPANEKUD

3.1. Järeldused

Analüüsid analüüsid üldiselt tulemusi tuli välja, et pigem peetakse ESG aruande koostamist lisakoormuseks ning ressursi ebavajalikuks kasutamiseks. Toodi välja, et aruande koostamine, on lihtsalt lisavaev, kuna vähemalt antud ettevõtte spetsiifikast on tulenev väga paljude erinevate aruannete esitamine, nagu majandusaastaruanne, erinevad andmed Statistikaametile ja Keskkonnaametile. See oleks veel üks lisaaruanne, mis sisaldaks informatsiooni, mis niigi kajastub juba eelnimetatud kolmes aruandes ja osaliselt kattub nendega. Küll aga toodi välja seda, et ka Eesti siseselt võiks neid süsteeme (nagu RIK süsteem majandusaastaruandele, Statistika ametile esitatavate andmedete süsteem ja Keskkonnaametile esitavate andmete süsteem) ühendada ning need osad ESG aruandlusest, mis antud aruannetest läbi ei käi sinna juurde lisada, see oleks vägagi normaalne lisa ning ei tekitaks liiga palju lisa kohustusi. Samuti toodi välja, et võiks ESG-d ühendada hoopis majandusaastaruandega ja lisada juurde, et teatud küsimused, mida ESG puudutab, peaksid olema kohustulikus korras kajastatud tegevusaruandes, mis on majandusaastaruande osa. Veel jäi kõlama intervjuust arvamus, et eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete puhul võiks ESG aruandlust lisada kuidagi sektorიაalselt, et teha sektorიაalseid muudatusi küsimustesse. Veel leidsid nad, et neile endale ei ole hetkel ESG aruannet vaja, kuna esitavad sarnaseid andmeid juba muudes aruannetes. Samuti ei leia nad sellest ka mingit lisakasu, pigem jäi kõlama lisakoormus ja halduskoormuse suurenemine. Toodi küll välja, et teatud alltöövõtjad juba kinnitavad teatud ESG-ga seotud asju, kuid kõikide tarnijate ja edasimüüjate kohta informatsiooni otsimine oleks ka lisakoormus.

Kui veel vaadata vastuseid ja arvamusi seoses kolme ESG alagrupiga eraldi, olid tulemused järgmised.

Keskkonnaalastes küsimustes saadi vastata enamusele küsimustele, kuid osaliselt. Kuna energia tarbimine on siiski väiksem, ei mõõdetata kasvuhoonegaaside ega veekoguseid ning vett ei taaskasutata. Energia koha pealt toodi energiaallikate jälgimine ja samuti kasvuhoone gaaside mõõtmine välja lisakoormusena ning nende arvamusel selliste näitajate avalikustamine väikeste ja keskmiste ettevõtete puhul ei muudaks midagi. Veel tõid nad välja, et keskkonna näitajaid võiks vaadata ESG aruandluses ka riigiti, kuna Eestis veevarustus ei ole nii suur probleem nagu näiteks Hispaanias ja Hollandis. Lisaks on neil olemas ka erinevad ISO sertifikaadid, nendes on palju erinevaid näitajaid juba mõõdetud ning peab täitma väga hoolikalt sertifikaatide nõudmisi. Nad ütlesid, et ISO andmeid peaks saama ühendada ESG-ga kui selline aruandlus peaks muutuma kohustuslikuks.

Ühiskonnaga seotud näitajaid oli veidi raskem mõõta. Nimelt ei ole neil eraldi tippjuhtkonda ega nõukogu, mis muutis kõikidele sellistele küsimustele vastamise raskeks. Samuti on hetkel juhtkond väga väike ning lisaks juhtkonnas olemisele tegelevad töötajad ka muude firma asjadega mitte ainult juhtimisega. Küsimustele, mis olid seotud palkade erinevuse ning meeste ja naiste vaheliste suhteliste numbritega said nad vastata, kuid kommenteerisid, et see meenutab väga Statistikaameti tehtavat statistikat andmete põhjal, mida nad neile esitavad. Töökoormust puudutavate küsimuste vastused olid väga sarnased, sest kõik töötajad on tavalise täiskoormusega töötajad, neil ei ole osalise koormusega töötajad ega firmasiseseid konsultante. Punktid, mis puudutasid eetikat, õnnetusi ja diskrimineerimist tõid nad välja, et see kajastub kõik nende firmasiseses *Code of Conduct*-is, ning sealt lugedes on kõik selge. Üks küsimus, mis tekitas neis suuri küsimusi, oli lapstööjõud, millele nad vastasid eitavalt ning tõid välja, et Eestis ja Euroopas see kindlasti pole suur probleem ning firmad, mis tegutsevad väljaspool Euroopat võivad sellise asjaga tegeleda niikuinii salaja ning sellise asja selgitamine on suur detektiivitöö.

Juhtimisega seotud näitajad, millele oli raske vastata, tulenevalt juhtimisstruktuurist, kuna puudub nii tippjuhtkond kui ka nõukogu. Samuti vastati enamus küsimustele eitavalt nagu kollektiivlepingud ja juhtkonnas sõltumatud osapooled. Küsimuste puhul, mis puudutasid eetikat, korruptsiooni ja andmete privaatus, viidati kas enda firma COC-le või üleüldistele Euroopa Liidu nõuetele. Samuti toodi seal välja, et osaline aruandlus ESG valdkonda puudutavatest näitajatest on olemas, näiteks keskkonna näitajad keskkonnaametile ning eraldi aruannet ega näitajaid teha ei

soovita. Samuti öeldi, et eraldi eesmärke ÜRO eesmärkidega kooskõlastatud pole, kuid niikuinii peab kõik liikuma jätkusuutlikkus suunas ja eraldi ei pea seda ka välja kuulutama, sest see on saamas normaalsuseks.

3.2. Ettepanekud

Põhilised ettepanekud tulevikuks autori poolt oleksid järgmised. Esiteks võiks ESG aruandlus olla liigendatud vastavalt ettevõtete suurusele. Samuti võiksid väikese ja keskmise suurusega ettevõtted esitada ESG näitajaid osana majandusaastaruandest eelkõige tegevusaruandest. Energia ja veetarbimist puudutavad küsimused peaksid olema kohandatud vastavalt riigile ning isegi vastavalt tootmisesektorile. Viimaseks, peaksid juhtimisstruktuuri puudutavad küsimused olema kohandatud tippjuhtkonna ja nõukogu asemel ainult juhtkonna omadeks.

KOKKUVÕTE

Finantsaruandlus on muutumas eriti just tänapäeval. Kui see on alguse saanud vägagi rangetest numbritest aruannetest nagu bilanss ning sellele lisandunud kasumiaruanne ja rahakäibearuanne, siis hetkel on lisandunud mitte numbrilised aruanded, mille tähtsus kasvab. Firma peaks majandusaastaaruande osa tegevusaruanne vaatama kui visiitkaarti.

Viimastel aastatel jõudsalt levinud ESG (*Environmental social governance*) aruanne on tulemas ning muutmas finantsaruandluse maailma. Aina rohkem peavad investorid ja kliendid tähtsaks ettevõtte suhtumist keskkonda ja ühiskonda, ning ettevõtte nägemust oma rollist keskkonna hoidja ja ühiskonna aitajana, samuti ettevõtte moraalsed väärtused. Nende põhjal tehtud investeerimis- ja otsuotsused võivad osutuda määravalt tähtsaks.

Tegemist on väga uue soovituselise ning lahendusega, mida alles juurutatakse nii IFRS-is kui ka muudes regulatsioonides. Selle sidumine traditsioonilise aruandlusega saab olema protsess, kus üritatakse sotsiaalseid mõõdikuid siduda numbriliste näitajatega. Samuti võib sellest tulevikus tekkida mittenumbriline finantsaruandlus.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oligi hinnata Nasdaq börsi ESG aruande kirjutamise ettekirjutuse sobivust väikestele ja keskmistele ettevõtetele Kekkila-BVB Eesti OÜ ESG aruande koostamise näitel.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgnevad uurimisküsimused:

1. Kas Nasdaq börsi poolt välja töötatud aruandluse ettekirjutus sobib väikestele ja keskmistele ettevõtetele?
2. Kas on vajalik teha mugandusi ESG aruandlusele, seoses väikeste ja keskmiste ettevõtetega?
3. Mida peaks tuleviku vaates pidama silmas seadusloome ja aruandluse reglementeerimise suhtes ESG aurande puhul seoses väikeste ja keskmiste ettevõtetega?

Esimesele küsimusele saadi vastuseks ei ja teisele küsimusele saadi vastuseks jah. Täpsemalt Nasdaq'i ettekirjutus ei sobi väikestele ja keskmistele ettevõtetele ning mugandusi on vaja teha. Eelkõige peaks mugandusi tegema valdkondades, mis puudutavad energia ja veetarbimist keskkonna osas. Ühiskonna osas peaks ülevaatama juhtkonda puudutavad küsimused ning kohandama neid nii, et tippjuhtkond ja nõukogu oleks koos mitte eraldatud, samuti peaks ära jätma sunniviisilist tööd ja lapstööjõudu puudutavad küsimused. Juhtimist puudutavate küsimuste osas peaks samuti juhtkonda puudutavad küsimused ülevaatama ja mugandama nii, et tippjuhtkond ja nõukogu ei oleks eraldatud.

Kolmandale küsimusele võiks vastata järgnevalt, et üleüldises mõttes peaks silmas pidama seda, et aruandlus ei tohiks olla lisakoormus, seega tuleb kaalutleda selle ühendamist muu aruandlusega ning ka muid aruandluseid paremini omavahel ühendada, et samu andmeid ei peaks mitu korda sisetama vaid andmeid saaks kuidagi ühendatult igale poole esitada.

Kindlasti peaks teemat edasi uurima, kuna 2022 aastal on toimunud ka uued muutused seoses IFRS-iga. Kindlasti soovib autor magistritöös teemat edasi arendada ning selleks ajaks vastu võetud uute regulatsioonidega kooskõlastatada ja testida.

SUMMARY

SUITABILITY OF ESG REPORTING GUIDE DEVELOPED BY THE NASDAQ STOCK EXCHANGE FOR SMALL AND MEDIUM SIZED COMPANIES ON THE EXAMPLE OF KEKKILÄ-BVB EESTI OÜ

Liisgren Haike Lauringson

Financial reporting is going through many changes recently. It started with very strict numerical reports such as the balance sheet, as well as the income statement and cash flow statement and other additions, but also at the moment is accompanied by non-numerical reports, which are becoming increasingly important. The company should view the performance highlight part of the annual report as a business card. But this is not the only report of such kind.

The ESG (Environmental social governance) report, which has become more important in recent years, is coming and changing the world of financial reporting. Investors and customers increasingly value the company's attitude towards the environment and society, and the company's vision of its role as a caregiver of the environment and society, as well as the company's moral values. The investment and purchasing decisions made on this basis can be crucial.

As this is a very new recommendation, it has only recently started being implemented in IFRS and other regulations. Linking it to traditional reporting will be a process of trying to link social metrics to numerical indicators. Non-numerical financial reporting may also be available in the future.

Consequently, the research problem of the bachelor's thesis is the suitability of the Nasdaq ESG report for writing small and medium-sized enterprises.

The aim of this bachelor's thesis is to assess the suitability of the Nasdaq Stock Exchange ESG report for small and medium-sized enterprises on the example of preparing the ESG report of Kekkilä-BVB Eesti OÜ.

In order to achieve the goal of the bachelor's thesis, the following research questions have been asked:

1. Is the reporting requirement developed by the Nasdaq Stock Exchange suitable for small and medium-sized enterprises?
2. Is it necessary to make adjustments to ESG reporting in relation to small and medium-sized enterprises?
3. What should be considered for the future regarding the regulation and reporting of ESG reporting in relation to small and medium-sized enterprises?

The methodology used in the bachelor's thesis is as follows. In part, a qualitative research method (interviews) is used to ask for indicators in connection with the Nasdaq ESG reporting requirement. The later part is action research, in the course of which a report is prepared on the basis of the requested data, through which the suitability of the precept with the obtained data is analyzed and recommendations are made. The interview will be conducted with representatives of Kekkilä-BVB Eesti OÜ (2 people).

The answer to the research first question was no and the answer to the second question was yes. The Nasdaq prescription is not suitable for small and medium-sized businesses, and adjustments are needed. In particular, adjustments should be made in areas related to energy and water consumption in the environment. With regard to society, management issues should be reviewed and adjusted so that senior management and the board are not separated, and issues relating to forced labor and child labor should be eliminated. With regard to governance issues, management issues should also be reviewed and adjusted so that senior management and the board are not separated.

The answer to the third question can be summed up that, in a general sense, it should also be kept in mind that reporting should not be an additional burden, so consideration should be given to combining it with other reporting, and that other reporting should be better integrated so that the same data does not have to be entered more than once.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Ballou, B., Godwin, N.H., Toppe Shortridge, R. (2003). *Firm Value and Employee Attitudes on Workplace Quality*. Accounting Horizons, Vol. 17

Barnett, M., Salomon, R. (2006) *Beyond Dichotomy: The Curvilinear Relationship between Social Responsibility and Financial Performance*. Strategic Management Journal, Vol. 27

Barth, M.E. (2018). *The Future of Financial Reporting: Insights from Research*. ABACUS, Vol. 54, No. 1

Coleman, J.S. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. American Journal of Sociology, Vol. 94

Conceptual Framework for Financial Reporting. IFRS Foundation. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf>, 3.aprill 2022

Cozma Ighian, D.S. (2015). *Integrated Reporting – The Future of Financial Reporting*. Anul X, Nr.2(38)

ESG Investing History. Morning Star. Kättesaadav: <https://www.morningstar.com/features/esg-investing-history>, 4. aprill 2022

ESG Reporting Guide. Nasdaq. Kättesaadav: <https://www.nasdaq.com/ESG-Guide>, 3. märts 2022

ESG Reporting Guide 2.0 A Support Resource for Companies. Nasdaq. Kättesaadav: <https://www.nasdaq.com/docs/2019/11/26/2019-ESG-Reporting-Guide.pdf>, 3. märts 2022

Ettevõtte. Kekkilä-BVB. Kättesaadav: <https://www.kekkila-bvb.com/et/ettevotest/>, 24. aprill 2022

Etsy, D.C. Cort, T. (2020). *Values at Work: Sustainable Investing and ESG Reporting*. Switzerland: Spring Nature AG.

Gray, H. (1983). *New Directions in the Investment and Control of Pension Funds*, Washington, D.C, USA: Investor Responsibility Research Center

History of ESG. Preqin Academy. Kättesaadav: <https://www.preqin.com/preqin-academy/lesson-5-esg/history-of-esg>, 4.aprill 2022

How to... carry out action reserach. Emerald publishing. Kättesaadav: <https://www.emeraldgrouppublishing.com/how-to/research-methods/carry-out-action-research>, 24. aprill 2022

Holder, M. (2019). *Global sustainable investing assets surged to \$30 trillion in 2018*. Kättesaadav: <https://www.greenbiz.com/article/global-sustainable-investing-assets-surged-30-trillion-2018>, 4.aprill 2022

International Sustainability Standards Board. IFRS Foundation. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/>, 3.aprill 2022

Ismail, A.M., Latiff I.H.M. (2019). *Board Diversity and Corporate Sustainability Practices: Evidence on Environmental, Social and Governance (ESG) Reporting*. International Journal of Financial Research, Vol. 10, No. 3, Special Issue; 2019

ISSB delivers proposals that create comprehensive global baseline of sustainability disclosures. (2022). IFRS Foundation. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/03/issb-delivers-proposals-that-create-comprehensive-global-baseline-of-sustainability-disclosures/>, 4.aprill 2022

Kekkilä-BVB Eesti OÜ Majandusaastaruanne 2021

Kekkilä-BVB Eesti OÜ Personali abitabel 2021

Kekkilä-BVB Eesti OÜ Statistikaameti aruandluse baasandmed excelis 2021

Kekkilä-BVB Eesti OÜ Töötajate tabel 2020

Kekkilä-BVB Eesti OÜ Töötajate tabel 2021

La Torre, M., Sabefeld, S., Blomkvist, M., Taquinio, L., Dumay, J. (2018). *Harmonising non-financial reporting regulation in Europe*. *Meditari Accountancy Research*, Vol. 26 No. 4

Mervelskemper, L., Streit, D. (2017) *Enhancing Market Valuation of ESG Performance: Is Integrated Reporting Keeping its Promise?*. *Business Strategy and the Environment* Bus. Strat. Env. 26, 536–549

Murphy, D., McGrath, D. (2013). *ESG reporting – class actions, deterrence, and avoidance*. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, Vol. 4 No. 2, 2013 pp. 216-235

Peterson, M. (toim) (2000). *Finantsanalüüs: finantsanalüüs, kapitaliturud ja intressimäärad, finantsaruanded, finantssuhtarvud*. Tallinn: Külim.

Raamatupidamise seadus¹. RT I 20.11.2002, 102, 600.

Roberts, B.C. (1958). *Trade Union Government and Administration in Great Britain*. Massachusetts, USA: Harvard University Press

SME definition. European Comision. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-definition_et, 1. mai 2022

Smith, A. (2021). *The Evolution of Accounting and Accounting Terminology*. Kättesaadav: <https://www.investopedia.com/articles/08/accounting-history.asp>, 03. aprill 2022

Sustainability Reporting. IFRS Foundation. Kättesaadav: <https://www.ifrs.org/projects/completed-projects/2021/sustainability-reporting/#about>, 4. aprill 2022

Ștefanescu, C.A., Tiron-Tudor, A., Moise, E.M. (2021). *EU Non-financial Reporting Reserach- Insights, Gaps, Patterns and Future Agenda*. Journal of Business Economics and Management, Volume 22 Issue 1: 257–276

White, G. I., Sondhi, A. C., Fired, D. (1998). *The Analysis and Use of Financial Statements (2 nd ed.)*. New York, USA: John Wiley & Sons, Inc.

LISAD

Lisa 1. Transkriptsioon

Intervjueerija taustaandmed:

Liisgren Haike Lauringson

Intervjueeritavate taustaandmed:

Intervjueeritav 1: Sugu: naine; vanus: 44a; elukoht: Tallinn; haridus: kõrgharidus

Intervjueeritav 2: Sugu: naine; vanus: 54a; elukoht: Harjumaa; haridus: kõrgharidus

Pseudonüümid:

Intervjueeritav 1: I1

Intervjueeritav 2: I2

Intervjuu läbiviimise koht, aeg ning intervjueerija/moderaator:

Koht: Tammsaare Ärimaja; kuupäev: 14/04/2022; algus: 08:10; lõpp: 09:20; kestus: 1 h 10 min;

intevjueerija: Liisgren Haike Lauringson

Transkriptsioon:

Moderator: Mis on Teie firma kasvuhoonegaaside kogusumma arvatuna CO2 ekvivalentidesse, kui seda mõõdetakse?

I1: Seda minu teada Kekkilä poole pealt CO2 ekvivalentidesse ei mõõdeta, kui siis mõõdetakse ainult transpordi CO2-te, mis on siis transpordikulu. Transpordi käigus, logistika CO2 jälg. Aga kuna Kekkilä ise ei ole turbakaevandaja, siis põhimõtteliselt nemad seda turbatootmise alast CO2 ei arvesta ja iseenesest see ei ole ka hetkel ametlikus aruandluses üldsegi ei lähe arvesse, selle koha pealt tehakse alles palju uuringuid. On käimas mitu tükki. Sellist uuringut on tehtud VAPO poolt või siis Neova kontserni poolt, kuhu Kekkilä kuulub, aga seal kogu tarneahela kohta.

I2: Ja meil on ka siis niimoodi, et Kekkilä Eesti tegelikult on alltöövõtja staatuses, lõpptarbijale müüb kauba emaettevõtte ja emaettevõtetel on siis transpordist tulenevad CO2-d. Ma võin meie logistitku käest üle kontrollida, kas neid andmeid oleks võimalik saada, aga ma ise ei tea.

Moderator: Jah, kui oleks võimalik küsida oleks hea. Nii aga siis järgmine küsimus. Mis on Teie firma otseselt tarbitud koguenergia hulk, kas megavatt-tundides (MWh) või gigadžaulides (GJ)?

I2: Selle ma saan saata tagantjäre, selle peale ei pea aega kulutama, see on osa Statistika aruandest. Kas on vaja mingit perioodi?

Moderator: Üldiselt on aruannetes aastased numbrid, ühe aasta põhjal, kuna ESG on aastane aruanne ja seal ka võrreldakse eelmise aasta numbritega. Ma küsiks ka seda juurde, et kuna te saate ka eelnevalt tutvuda küsimustega ja kasvuhoonegaasid ja energia küsimused, kas sellisest aruandlusest oleks ka mingit laiemat kasu teile, muudaks see asju läbipaistvamaks eriti kui see oleks kohustuslik aruandlus?

I1: Iseenesest ju tehakse seda, aga mitte kõik. Mina arvan, et see oleks ettevõttele liigne halduskoormus, et hakata selliseid asju veel arvutama. Lihtne on arvutada elektrit, mida ettevõtte tarbib ja sooja, aga seda ma ei kujuta isegi ette, mida saaks veel arvutada. Elekter ja küte, see on okei.

I2: Teine asi on ka see, et seda halduskoormust sa võid tekitada. Aga siis peaks see olema nii, et sa Statistikaametile pead esitama eks ole, siis sealt saadakse need numbrid, mitte nii et igaüks küsib. Praegu on niimoodi, et Statistikaamet küsib midagi, Maksuamet küsib midagi, Keskkonnaamet küsib veel midagi on ju ja asjad omavahel kattuvad. Et riik võiks ka mõelda, et oleks selline üks pakett on ju, mille ma esitan, kus on kogu info olemas. Ma võtsin praegu muidu välja ka, et eelmine aasta me oleme kasutanud 1486 Megavatt-tundi elektrit. Aga ma saan need pärast ka saata juurde ja siis soojust oleme ostnud 867 Megavatt-tundi.

Moderator: Aga järgmine küsimus on siis, mis on Teie firma energia kasutus energiaallikate järgi?

I1: Energiaallikad ongi elekter ja soojus. Kas sa pidasid silmas siin ka kütust?

Moderator: Selle võib küll sinna sisse arvestada.

I1: Siis ongi elekter, soojus pluss kütus, mis läheb masinatele.

I2: Jah ja seda kütust me oleme ostnud eelmine aasta 192000 tonni masinatele

Moderator: Mhm ja see on autod ja muud sellised, mida rabas kasutatakse?

I2: Ei, need on ainult tehase masinad nagu väikesed tõstukid ja kopplaadurid, mida seal kasutatakse.

I1: Jah, need on ainult tehase omad, need mis on rabas on Tootsi Turba arvestuses või alltöövõtjate arvestuses.

Moderator: Nii ja siis aastas kogutarbitud veekogus kuupmeetrites (m³), kas seda üldse arvestatakse või te ei arvesta seda?

I2: Ma pean seda tehase üle küsima, kas arvestatakse, aga minu teada mitte.

I1: Ja kui tarbimine on väiksem kui 10 m³ ööpäevas, siis pole ka vaja puurkaevule vee-erikasutusluba ehk pole seda aruandlust vaja teha.

Moderator: Okei, aga kui see on väiksem kui 10 m³ ööpäevas, kas sellist asja võiks mingil määral aruandluses kajastada, kas see on vajalik, kui on üle 10 siis peab niikuinii.

I2: Kui on üle 10, siis on täisaruandlus.

I1: Siis on jah täisaruandlus, vee-erikasutusluba pluss kvartali aastaaruanded ja kõik muu, mis sellega kaasas käib.

Moderator: Kas sellega siis tekiks ka see probleem, et andmed ja aruandlus on igal pool eri kohtades?

I1: Selle koha pealt on nagu üks keskkond Keskkonnaamet, kus sa taotled vee-erikasutusloa ja Keskkonnaametisse esitad aruandeid ja see on nagu kõik ühes kohas. Ja minu teada ei ole ka Kekkilält selle kohta midagi eraldi küsitud.

I2: Seda jah praegu ei ole küsitud, et see vee teema on rohkem raba asi ja kuivendus. Aga raba haldamine on Tootsi Turba käes, siis see on ka nende aruandluses, mitte Kekkilä aruandlus. Ja mulle tundub ka, et meie regioonis ei ole see nii oluline, kindlasti see on mingis kohas oluline nagu Holland ja Hispaania, kus vett on vähe.

Moderator: Aga energiahulgad ja need CO2 näitajad, kas need on rohkem meie regioonis olulised?

I1: Seda arvutatakse praegu iga nurga alt, just Turbaliit praegu tegeleb sellega. Meil on hetkel see Fit to Fifty Five, mis on see uus CO2 ja jalajälje Euroopa Liidu direktiiv, mis reguleerib kasvuhoonegaaside teemat, see pole ainult turbaga seotud, seal on ka metsandus, logistika, turba teema ka seal sees. Et kõike tasakaalu viia.

I2: See tegelikult tähendab seda ka veel, et 55 aastaks peab olema tasakaal, nullis nii sidumine kui tekitamine.

Moderator: Ma siis eeldan, et see taaskasutatud veekogus läheb kokku eelmise küsimusega kogu vee tarbimisest?

I1: Me ei taaskasuta vett, ringlusesse võttu pole. See läheb peamiselt niikuinii turba niisutamiseks ja segude niisutamiseks ja inimeste kasutamiseks - pesemine ja nii edasi.

I2: Sealt tuleb siis see jäätmevesi, mis läheb niikuinii kanalisatsiooni.

Moderator: Järgmiseks siis, kas teie ettevõtte järgib ametlikku keskkonnapoliitikat?

I1: Kindlasti.

Moderator: Kas see on firmasisesed väljakirjutatud dokumendid?

I1: Jah, meil on ettevõtte sisesed juhtpõhimõtted, tänapäeval enam poliitikatest ei räägita. Eesti keeles me kasutame juhtpõhimõtteid.

I2: Ma saan aru, et see on tulnud ingliskeelsest sõnast policy, aga tegelikult võiks ingliskeeles ka kasutada midagi muud management guide või midagi sellist.

Moderator: Aga millised dokumendid teil täpsemalt on?

I1: Meil on jätkusuutlikkuse aruanne, mida me teeme iga aasta. Ja muid asju veel.

Moderator: Aga kas see on rohkem kontserni sisene ja väljaspoole nii väga ei ulatu, näiteks klientidele?

I1: Mhm, see on rohkem sissepoole, kuna meil on erinevaid sertifikaate näiteks RPP (Responsibly produced peat), millele me peame vastama tootmise poolest, mis tooteid tehased tarbivad. Et tehased tarbivad ainult jätkusuutlikult toodetud turvast. Kõik, mis me Keskkonnaametile esitame, selleks et luba saada läbitakse juba väga korralik kadalip.

I2: Selleks jah, et turbaraba kasutada, saad kasutusõiguse. Me rendime maad ja saame loa kasutada riigi ressursse. Selleks, et kasutusõigust saada peab ise juba vastama teatud tingimustele. Ning viimane luba, mis me saime Niibi 2-le, võttis aega 12 aastat.

I1: Kokku läks vist isegi 20, aga aktiivselt 12 aastat, ühe loa menetlus. Aga üldiselt ikka vastame kõikidele keskkonna nõuetele ja seadustele.

Moderator: Väike selline mitte planeeritud vaheküsimus, oletame, kui see ESG aruandlus oleks Eestis kohustuslikuks, mis te arvate, kas see võiks kunagi teha asju lihtsamaks lubade taotlemise poole pealt?

I1: Kindlasti mitte, Keskkonnaamet on nii omaette maailm ja see tuleb erinevatest Euroopa Liidu direktiividest ja nõuetest. Ma ei usu.

I2: Võibolla, et kui halduskoormus ei muutuks, et mul on kõik ühes kohas.

I1: Aga samas see on ikkagi, et igas riigis on erinev keskkonnalubade väljastamine ja tingimused.

I2: Jah see ongi, et kui see Euroopa tasemel ühtlustub, oleks nagu ühine. Ja sealt tuleks alla siis võibolla isegi mida muudaks.

I1: Ma kahtlustan seda, et Eesti on nii väike, meie saame teha hästi palju asju elektroonselt, me ei esita paberi peal midagi. Mujal Euroopas on see halvemas seisus. Näiteks keskkonna aruanded, me esitame kvartaliaruandeid ja kui teeme aasta oma, siis osaliselt on andmed juba olemas, vaikumisi kvartali omadest numbrid kokku pandud. Paljudes riikides peab neid asju siiski käsitsi tegema ja sisestama ja kui hakata ühtlustama, siis meil läheb ilmselt asi hullemaks. Ma pigem ei tahaks seda ühtlustamist.

Moderator: Euroopas on tegelikult ka juba direktiivid ESG-ga seonduvad, aga need ka nagu Nasdaq oma on suunatud suurtele ettevõtetele ja kontsernidele, kui see tehakse kohustuslikuks peab niikuinii tegema teatud kohandusi. Järgmine küsimus ka siia otsa kohe, kas teie ettevõtte järgib konkreetseid jäätme-, vee-, energia- ja/või ringlussevõtu eeskirju?

I1: Need on olemas, need tulenevad seadusandlusest. Seotud siis Eesti seadusandlusega. Nende koha pealt firmasiseseid pole eraldi on ainult need üldised juhtpõhimõtted, hea tava ja soovitusel.

I2: Jätksuutlikkust ka kontsernis üldiselt väga rõhutatakse praegu, et ka tootmises, vähendada turbakasutust toodetes ja kasutada alternatiivseid tooraineid ja et kuidagi taaskasutada turvast ka.

Moderator: Aga järgmiseks siis, kas teie ettevõtte kasutab tunnustatud energijuhtimissüsteemi?

I1: Seda me ei kasuta, seda ISO standardit meil ei ole. Meil on olemas keskkonna ISO, tööohutus ja kvaliteet, need kolm on olemas.

Moderator: Aga kui peaks tulema selline aruandlus, kas on ka mõtet liikuda selle poole, et taodelda energia ISO?

I1: Meil pole nii suurt energia kasutust, et oleks seda vaja ma arvan. See on väga uus ka, tuli alles viis aastat tagasi. See pole kohustuslik ja see dokumenteerimine, haldus ja arvestamine, see kõlab liiga palju koormust.

I2: Ma arvan ka, et see on pigem tähtsam nendele ettevõtetele, kellel energia on tähtis sisend. Meil ei ole see nii oluline sisend. See on pigem oluline seal, kus tootmine sõtlub väga energiast, aga meil jah ei ole nii.

I1: Eks praegu iga ettevõtte otsib, kuidas energiat saaks vähem kasutada ja efektiivsem vaja ja selleks pole ISO sertifikaati vaja.

Moderator: Mhm hästi, aga siis, kas teie direktorite nõukogu ja või tippjuhtkond jälgib ja/või juhib kliimaga seotud riske?

I2: Meil on nii, et kuna on OÜ, siis meil on ainult juhatus. Pole eraldi juhtkonda ega nõukogu ja juhatus on nagu kõik võrdsed, kõik liikmed on võrdsed, seal pole, et ainult ühel on allkirjaõigus või niimoodi. Kõik on võrdsed ja kliimaga seotud riske ja kliimaga seotud teemat, seda jälgitakse nii palju kui kontsernist alla tuleb ja nende põhimõtted on.

Moderator: Aga grupi põhimõtete juures, mis on need dokumendid.

I1: Põhiline ongi see jätkusuutlikkuse juhtpõhimõtted, sinna käib keskkond ja üldine jätkusuutlikkus. Meil on oma keskkonnaalased koolitused, mida kõik peavad läbima. Siis see jätkusuutlikkuse kontseptsioon. Siis me teeme aruandeid, neid tehakse vist isegi Soomes riiklikule tasemele, kuna Soomes Neova grupp on riigiosalusega firma. Me kuulume osaliselt Soome riigile. Aga see on meie jaoks hästi oluline, me *push*-ime seda iganurga pealt.

Moderator: Mhm, aga siis järgmiseks, kui palju igal aastal investeerite kliimaga seotud infrastruktuuri, vastupidavusse ja tootearendusse (EUR)?

I1: Põhiliselt ei ole iga aastaseid investeeringuid. Eelmine aasta oli masinate täielik vahetus tehases, aga see ei olnud seotud nii palju keskkonnaga, vaid pigem masinate vahetusega.

I2: Jah oli küll nii.

Moderator: Mhm, aga liigume kohe edasi, siis kui palju juhtub Teie ettevõttes õnnetusjuhtumeid ja kuidas on jälgimisega

I1: Meil on uus selline keskkond selle aasta jaanuarist, veebikeskkond, kuhu me saame sisetada ohutusalaseid tähelepanekuid, kvaliteedi ja keskkonnalaseid tähelepanekuid ja sinna pannakse ka kõik auditid, inspektsioonid ja seal on ka hea statistika. Saame vaadata tagasiulatuvalt statistikat. Ja selle puhul on hea see, et lisaks tööohutusele saame vaadata ka keskkonnaohutust, kvaliteeti. Seal saab ise liigitada ka, mille alla tähelepanek läheb ja saab valida ka mitu valdkonda.

I2: Ja Neova grupis üldiselt on see väga tugevalt arendatud, et tehastes on QR koodid uste ja seinte peal ja saab sellega sisse minna ja kohe tähelepaneku ära täita ja see on avalik ja nähtav kõigile kuniks vastav vastutaja selle ära lahendab.

I1: Ja õnnetusi ikka juhtub, kontsern ja grupp on suur, et peab tunnistama on vigasid ja õppima neist, et Eestis oli meil ka raske seda juurutada, et Kekkilä poole pealt on hea, et märgatakse ja tehakse tähelepanekuid, kõik teevad. Oluline ongi see, et tootmises töötav inimene teeks neid tähelepanekuid.

I2: Ja nad teevadki, eelmine aasta see statistika oli 21 töötajat ja sama palju alltöövõtjaid, 100 tähelepanekut tehti kuskil.

I1: Ja see muidu ka, et inimeste mentaliteedi muutmine võtab palju aega, sest siiani oli see mentaliteet, et see on karistus kui tehakse tähelepanek või kaebamine. Me kogu aeg üritame inimestele seletada, et see pole kaebamine, see ei ole karistamine ega probleemi tekitamine, vaid me märkame ja lahendame, me ei otsi süüdlasi.

I2: Eks see ole veidi meie minevikus ka kinni, see pealekaebamine. Seda kardetakse.

Moderator: See on hea. Aga järgmiseks, kas teie ettevõtte järgib töötervishoiu ja/või ülemaailmset tervise- ja ohutuspoliitikat?

I1: Me järgime Eesti seadusi ja ISO sertifikaati tööohutuses, see on rahvusvaheline siis, need on olemas.

Moderator: Te olete palju maininud neid ISO sertifikaate, kas nendega ka mingit eraldi aruandlust kaasneb?

I1: Põhiliselt ettevõtte siseselt, auditeeritakse, tuleb teha korra aastas kokkuvõtted ja need on ka kontserni siseselt üle kogu kontserni. See on nagu raamatupidamise auditeerimine samamoodi kontrollitakse dokumente.

Moderator: Mhm, aga nende aruannetega, need on ka rohkem siseseks kui firmaväliseks kasutamiseks?

I1: Jah pigem siseseks, mitte eriti väliseks. Kui alltöövõtjad või kliendid küsivad, siis nad saavad selle info, aga neile on olulisem see, et see sertifikaat oleks olemas ja et iga aasta tehakse neid auditeid.

Moderator: Arusaadav, aga järgmiseks, kas teie ettevõtte järgib laste- ja/või sunniviisilise töö juhtimiseeskirja? Kui jah, siis kas teie laste- ja/või sunnitööpoliitika hõlmab ka tarnijaid ja müüjaid?

I1: Meil on see Code of Conduct.

I2: Jah meil on see. Ja see Code of Conduct on selline, millele peavad allkirjutama alltöövõtjad. Iga tarnija ja iga lüli mitte, aga need kes tehases on alltöövõtjad ja rabas ka, nemad on kõik selle allkirjastanud.

I1: Ja jah, see lisatakse kõikidele töövõtu lepingutele.

I2: See Code of Conduct on ka selline, et kõik peavad selle e-õppe läbima, oled sa juht või koristaja, kõik peavad.

I1: Jah selline teadlikkuse tõstmine, ja me ei saa ka kontrollida kõiki oma alltöövõtjaid ja tarnijaid. Ja kui osad on ka väljaspool Euroopat, kus see lapstööjõud pole nii suur probleem, ega nemad ju ei ütle ja tuleb lihtsalt usaldada, neid kontrollida ei saa. Lisaks meil pole sellist ressursi, et uurida. Ilmselgelt seda ei tehta ametlikult, peab ikka detektiiv olema, et seda leida ja siis tõestada.

Moderator: Seda tõesti, järgmiseks siis, kas teie ettevõtte järgib inimõiguste poliitikat? Kui jah, siis kas teie inimõiguste poliitika hõlmab ka tarnijaid ja müüjaid?

I1: See läheb ka sinna Code of Conducti alla ja meil on olemas ka see, see pole küll inimõigused, ma ei tea kas see on ka ESG asi - vaimne tervis.

Moderator: Vaimne tervis ei kajastu siin aruandes, aga võib ikka rääkida.

I1: Meil on just see *resilience* ja vaimse tervise teema ka. Ahistamine ja töökius ja diskrimineerimine.

Moderator: Ahistamine ja diskrimineerimine käivad küll läbi, aga kiusamine kui selline ei käi läbi.

I1: Mhm, sellel teemal kutsutakse inimesi ülesse andma teada kui nähakse.

I2: Ja noo ahistamine ja diskrimineerimine see on nendes personaliküsitlustes on alati kohustuslik küsimus, kas oled märganud ja/või sind ennast. See on alati ka väga kõrge tähelepanu all.

I1: Ja siis on see tööstressi teema ka on ka koroonaga üles tulnud. Kodus ületöötamine ja vähene suhtlus, siis soodustati, et kui on veebikoosolekud tuleb kaamera alati sisse panna, et ikka näha teisi inimesi. Ja stressi leevendamine. Meil olid isegi võimlemistunnid. Aga see on kõik tekkinud koroonaga muidugi.

Moderator: Hästi, aga siis edasi, kas juhte motiveeritakse ametlikult jätkusuutlikkuse nimel tegutsema? Selline jätkusuutlikkus nii sõnades kui ka tegudes.

I1: Motivatsioon on ikkagi see. Et kui ettevõttel läheb hästi, läheb juhtidel ja töötajatel ka hästi. Ja kui ettevõtte on jätkusuutlik ja järgib keskkonna nõudeid ja juhtpõhimõtteid, siis läheb kõigil hästi, see on kõigile motivatsiooniks. Ma ei kujuta ette, mis veel motiveeriks, see peaks iseenesest juba motiveerima.

Moderator: Aga ma küsiks seda ka juurde, kas peaks midagi rohkemat selle nimel tegema. Mitte küll hetkel, aga mineviku vaates 15 kuni 20 aastat tagasi?

I2: No siis ei räägitud sellest ju üldse midagi, siis oli ainult raha.

Moderator: Mhm, aga mis hetkest tuli nii gruppi kui ka Kekkilässe jätkusuutlikkus teemaks?

I2: Ma arvan, et siia tuli see siis kui see kontsernis tuli teemaks, mingi 10 aastat tagasi.

I1: Eks ta jah kuskil niimoodi oli, eks praegu ka iga aasta räägitakse. Nõuded karmistuvad, toodete jäätmete taaskasutamine, see on ka ressursi jätkusuutlik kasutamine. Masinad peavad ka vastama EUR6 nõuetele ja vähem CO2 heidet, traktorid ka. Kõik see kokku, see on kindlsti ühest otsast hea on kasulik, aga mõne koha pealt minnakse liiale ka.

Moderator: Mhm, ja siis, Kas teie ettevõtte avaldab jätkusuutlikkuse aruandeid?

I1: Jah me teeme seda iga aasta, meil on eraldi turbatootmise kohta, eraldi on turbatoodete kohta, Kekkilä-BVB poole pealt on ka oma jätkusuutlikkuse aruandlus, see on Kekklä kontserni tasemel.

Moderator: Aga see on ka ikkagi sisene info, see ei jõua väljaspoole?

I1: Tegelikult kui me midagi sellist teeme, siis me ikka publitseerime neid ka. Siseselt jagame ja väljaspoole ka.

I2: See on ikkagi osa kommunikatsioonist, selline positiivne kommunikatsioon. Mis on igaljuhul ja tarbijale eriti Euroopas on see väga oluline.

Moderator: Aga ma arvan, et võiks teha väikese pausi, et esindaja/intervjueeritav üks, kes vastavalt aitas rohkem keskkonna alaste küsimustega saaks minna tööle tagasi ja muid küsimusi arutame hiljem esindaja/intervjueeritava kahega. Aga enne ära minekut viimane küsimus juurde, kui nüüd selline aruandlusviis oleks kohustuslik, oleks sellest ettevõttele mingisugust kasu või pigem, et mis juba hetkel tehakse on piisav ja eraldi aruanne juurde oleks lisakoormus?

I1: Mina arvan, et see oleks lisakoormus. Kui oleks üks aruanne nii siseselt kui ka väliselt siis see oleks okei, aga kui me peaks hakkama lisaks veel midagi tegema ei viitsiks küll.

I2: Ma ise mõtlen, et kui see näiteks ühildatakse majandusaastaruandega, eriti tegevusaruandega, et seal peab mingid teatud asjad ära rääkima näitama siis see oleks okei. See olekski kõige optimaalsem, saaks vaadata ka sektortiaalselt, meile ju see ressursikasutus ja tootmine tähtsamad kui energia, et siis lisadagi see tegevusaruandega koos majandusaastaruandele.

I1: See kõlab jah väga loogiliselt.

(15 min paus)

Moderator: Meil oli siis väikene paus ja nüüd jätkame ülejäänud küsimustega. Edasised küsimused ei ole enam nii keskkonnaga seotud, nüüd rohkem siis selline social ja governance pool. Esimene küsimus siis mis on Teie firma tegevjuhi kogutasu?

I2: Selle ma saadan hiljem. Meil otseselt tegevjuhti nii või naa ei ole, aga saan saata juhatuse liikmete kogupalga. Ja no meil on see, et Kekkilä on nii väike, et seda suurt struktuuri oleks, et oleks eraldi juhtkond, kes ainult suure juhtimisega tegeleb ja siis nõukogu ja allapoole liikumine. Kõik tegelevad paljude asjadega, mis on. Ei ole ainult suur strateegiline juht ja muuga ei tegelegi. Ja eks see ole enamus väikeettevõtetes niimoodi, et juht tegeleb kõigega.

Moderator: Järgmiseks siis, mis on Teie firma mediaan täistööajaga töötava inimese kogutasu?

I2: Selle numbri ma saadan hiljem.

Moderator: Järgmiseks siis, kas teie ettevõtte esitab tegevjuhi kogutasu näitajat regulatiivsetes dokumentides?

I2: Majandusaastaruanne kindlasti kohustuslik ju, rohkem me kuskil seda ei avalikusta. Ja meil on see ka huvitav, et inimeste palgatase on suhtelistelt võrdne, et juht ei teeni viis korda rohkem kui tavaline töötaja.

Moderator: Edasi siis meeste ja naiste mediaan kogutasu?

I2: Need numbrid ma saadan ka pärast poole.

Moderator: Edasi siis, kui tihti vahetub Teie firmas aastas täistööajaga töötajaid, osalise koormusega töötajaid ja töövõtjaid/konsultante ning kuidas on nende jaotumine firmas?

I2: Meil on kõik töötajad täiskohaga ja osaline on ainult hooajatöötaja, ta on pigem isegi lepinguline töötaja, et kokku on lepitud palju ta tunde teeb. Töövõtjaid meil ei ole, konsultante me kasutame mitte otseselt konsultante, vaid nagu partnerfirmad, koostööpartnerid, näiteks meil on üks firma, mis aitab tegeleda ISO sertifikaatide asjadega. Ja sellised osalise tööajaga seotud küsimused üldse ma siin vaatasin, meiega sama suurustes firmades Eestis pole levinud, aga Hollandis on see näiteks väga levinud. Eriti kuna meil ka paljud katavad eri valdkondi, et ei ole teatud tunnid teatud asjad, kõik teevad kõike.

Moderator: Mhm, ja kuidas jaotub naiste ja meeste osakaal ettevõttes?

I2: Seda saan ka hiljem saata.

Moderator: Mhm, ja kuidas on meeste ja naiste jaotumine alg- ja kesktaseme ametikohtadel ning kõrgematel ja juhtivatel ametikohtadel ja ka tippjuhtkonnas ning nõukogus?

I2: Meil selliseid tasemeid päris arvestada ei saa, pigem saaks seda *bluecollar* ja *whitecollar* liigitust teha. Struktuur on ka meil rohkem selline, et juhatusel ei ole otseselt alluvaid, need kes töötavad juhid on mujal ka Soomes ja Hollandis, see on see maatriksstruktuur vist. Ei lähe ülevalt alla hierarhia, vaid maatriks. Teatud on küll töötajad näiteks töölised, kontoritöötaja ei ole ju päris seda. *Bluecollar*-id on 100% mehed ja ülejäänud spetsialiste ja nii edasi ma pean vaatama kuidas seal jagunemine on, aga ma arvan, et naisi on rohkem. Juhatuses on meid kolm, kaks meest ja üks naine. Ja üks on Soomest üldse, seega Eesti seisukohast ongi täpselt võrdne, et juhatuses on üks mees ja üks naine.

Moderator: Mhm ja edasi siis ka varem kergelt läbi käinud teema, kas teie ettevõtte järgib seksuaalse ahistamise ja/või mittediskrimineerimise poliitikat?

I2: See on väga teemas ja väga jälgitakse ja see on personaliküsitlustes käib läbi ja nii edasi ja Code of Conductis ka.

Moderator: Nii ja siin on selline küsimus ka, et kas ettevõtte keelab tegevjuhil juhatuse esimehena töötada?

I2: Meil seda pole, et meil pole tegevjuhti, et juhatuses on ka kõik võrdsed. Kindlasti on see rohkem suurettevõtete teema, väikestes ongi ainult juhatuses ka samuti kaks kolm inimest.

Moderator: Nii ja järgmiseks siis, mis on sõltumatute liikmete osakaal juhatuses?

I2: Meil seda ka ei saa arvestada, kõik liikmed on ikkagi seotud ettevõttega. Ja meil tegelt keegi ei tööta juhatuse liikmelepinguga, kõik töötavad tavalise töövõtulepinguga.

Moderator: Nii ja edasi on kollektiivlepingu(te)ga hõlmatud töötajad?

I2: Kollektiivlepingutega ei ole meil üldse kedagi, see on rohkem teema Soomes ja Rootsis. Meie valdkond ka ei ole seotud kollektiivlepingutega Eestis ka.

Moderator: Mhm ja järgmiseks, kas teie müüjad või tarnijad järgivad käitumiskoodeksit? Kui jah, siis kui suur protsent teie tarnijatest on ametlikult kinnitanud oma vastavust koodeksile?

I2: Kui me võtame selleks koodeksiks Code of Conducti, siis ametlikult on nõue alltöövõtjatel, aga kõik tarnijad ja transpordi ettevõtted ei kinnita, meil pole lihtsalt sellist suutlikkust ettevõtena. Kes on põhilised alltöövõtjana töötavad näiteks tehased, koos meie enda töötajatega, nemad peavad kinnitma.

Moderator: Mhm ja veel, kas teie ettevõtte järgib eetikapoliitikat ja/või korrupsioonivastast poliitikat? Kui jah, siis kui suur protsent teie töötajatest on ametlikult kinnitanud oma vastavust poliitikale?

I2: Ma ütleks, et eetika on kindlasti Code of Conduct, et kõik peavad selle läbima ja kinnitama, ma usun, et see korrupsioon käib sealt ka läbi aga mitte nii suurelt, põhiliselt selline, et ei tohi kingitusi vastu võtta, see on selline väga baas. Ah ja eesti keeles me kasutame tegevusjuhendit.

Moderator: Jah, ma edasi küsiks, kas teie ettevõtte järgib andmete privaatsuspoliitikat ja on astunud samme GDPR-i reeglite järgimiseks?

I2: GDPR on samuti kõikidele töötajatele kohustuslik ja kõik andmetöötlus käib selle järgi ning kursus on kohustuslik.

Moderator: Nii ja edasi veel paar jätkusuutlikkuse küsimust, esiteks, kas teie regulatiivsed dokumendid sisaldavad jätkusuutlikkuse andmed?

I2: Kui üldse, siis ainult keskkonnaloa ja ISO sertifikaadid ja nende taotlemine, Keskkonnaameti aruandlus ka muidugi. Aga muid dokumente pole.

Moderator: Nii ja edasi veel viimane jätkusuutlikkuse küsimus, kas teie ettevõtte esitab jätkusuutlikkuse aruandlusraamistikele jätkusuutlikkuse andmeid?

I2: Ei esita, ainult see mida Keskkonnaameti aruandlus nõuab, aga see pole päris jätkusuutlikkus ja muid asju me ei esita.

Moderator: Hästi, järgmiseks siis ÜRO eesmärkidega seotus küsimused. Esiteks, kas teie ettevõtte keskendub konkreetsetele ÜRO säästva arengu eesmärkidele (SDG)?

I2: Ei keskendu, meil on ainult kontsernis seatud eesmärgid, aga ma pole kindel kui seotud need on ÜRO omadega, ma väga ei usu et on.

Moderator: Mhm mhm, mu järgmine küsimus oleks olnud, et kas teie ettevõtte seab eesmärgid ja annab aru ÜRO säästva arengu eesmärkide täitmisest?

I2: Eesmärgis on eelkõige kontserni tasemel ja need pole ÜRO-ga üldse seotud. Ja kellelegi ette me ka midagi ei kanna.

Moderator: Nii ja viimane küsimus siis, kas teie jätkusuutlikkuse avalikustamise on taganud või kinnitanud kolmas osapool?

I2: Kuna me sellised andmeid ka niimoodi avalikult ei tee, siis ei kinnita ja nagu ka enne mainitud, siis struktuuri poolest meil pole sõltumatuid isikuid.

Moderator: Hästi. Siis me oleme jõudnud küsimustega ühele poole, kuid juurde küisiksin veel, et kõik peale pausi olnud, kuidas nende kajastamine eraldi aruandena, nende kasulikkus ja nii edasi üldine arvamus?

I2: Kui on mingi vormistik väljatöötatud ja siis on okei sisse panna, et majanduaastaaruandel tegevusjuhendi reeglistikku täiendatakse ja sinna lisatakse, siis on loogiline, et seda tehakse. Aga eraldi veel aruandlus, siis seda ei tahaks pigem. Palgaga näiteks on mingil määral olemas ja see tegelt ei muuda asju palju rohkem detailsemaks ega läbipaistvamaks, ning seda osaliselt teeb Statistikaamet ja sealne aruandlus.

Moderator: Põhimõtteliselt, kõiki asju teatud vormis erinevad aruandlused juba kajastavad, aga selline kokku toomine.

I2: Jah selline kokku toomine ja ühendamise, pannakse kokku näiteks majandusaastaaruandesse, siis miks mitte.

Moderator: Aga siinkohal siis lõpetame, aitäh!

I2: Jah, aitäh!

Lisa 2. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina _____ Liisgren Haike Lauringson _____ (autori nimi)

1. annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose _____ Nasdaq börsi poolt välja töötatud ESG aruandluse sobivus väikestele ja keskmistele ettevõtetele Kekkilä-BVB Eesti OÜ näitel _____, (lõputöö pealkiri)

mille juhendajateks on _____ Tarmo Kadak, Erki Usin _____, (juhendaja nimi)

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

_____12.05.2022_____ (kuupäev)

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil.